Nummer 5 Donderdag 30 Januari 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: De Internationale Tentoonstelling te Parijs in 1931. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. — I Uit de Europeesche Pers, II Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch literatuuroverzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Prijsvraag. Berichten der afdeelingen. — Mededeelingen. — Familieberichten. — Ingezonden. — Passagierslijsten. — Mutatiestaat van 22 tot 30 Januari 1930.

Een nieuw opgerichte afdeeling.

Onder zeer groote belangstelling is Dinsdag 28 dezer de afdeeling het Gooi onzer Vereeniging, met zetel Hilversum, opgericht.

De Internationale Tentoonstelling te Parijs in 1931.

Kunnen de Indonesische artisten, voor Parijs bestemd, ook niet naar Nederland komen?

Zooals ook reeds door de dagbladpers onlangs werd bekend gemaakt, heeft het uitvoerend comité van de zeer uitgebreide Regeeringscommissie voor de Nederlandsche deelneming aan bovengenoemde wereldtentoonstelling, onder voorzitterschap van den Minister van Staat, *Mr. D. Fock*, reeds de noodige stappen gedaan en verschillende maatregelen getroffen om tot het welslagen dier deelname te geraken. Alleen de terreinkwestie schijnt nog niet op geheel bevredigende wijze opgelost te zijn. Men hoopt, dat uitbreiding alsnog mogelijk zal blijken, daar ook de belangstelling van particuliere zijde sterk groeiende is.

De onlangs beëindigde reis van den heer *P. A. J. Moojen* naar Indië, om nauw contact te zoeken met het Indisch Hoofdcomité, heeft goede resultaten gehad. Op een uitgeschreven prijsvraag voor een passend Hoofdgebouw zijn een zestal antwoorden binnengekomen en een beoordeelingscommissie, bestaande uit de Heeren: *Ir. G. C. Bremer*, Rijksbouwmeester te 's-Gravenhage, *Ir. J. F. F. van Hoytema*, Hoofd van den Dienst der Landsgebouwen te Batavia, met verlof hier te lande, en *Ir. H. von Essen*, vroeger architect te Batavia, heeft zich uitgesproken voor het ontwerp, ingezonden onder het motto *„Bali"*, dat afkomstig bleek te zijn van den architect, *W. J. G. Zweedijk*, te Soerabaja.

Het Uitvoerend Comité heeft zich met dit advies vereenigd en heeft genoemden architect doen uitnoodigen naar Holland te komen om de plannen verder uit te werken.

Zooals onze lezers hebben kunnen zien, aan de reproductie van de perspectiefteekening in ons vorig weekblad opgenomen, zal dit gebouw, met zijn drietal statig omhoogrijzende *Meroe's*, uitwendig een eenigszins Balineesch karakter dragen; voor de versiering zal dan ook gebruik worden gemaakt van afgietsels van architectuur en beeldhouwwerk van Bali. Van het ontwerp voor het inwendige vindt men hieronder eene weergave.

Enkele schilders in Indië werden uitgenoodigd een proefdiorama te ontwerpen. Uit de ingekomen ontwerpen bleek dat, uitgevoerd door schilder Eland, in alle opzichten den voorkeur te verdienen. Aan deze is daarop opdracht verleend om in Indië de noodige schetsen te maken voor een tweetal groote diorama's, voorstellende een gezicht in de Preanger en een op *Goenoeng Batoer* op Bali, welke later in Parijs zullen worden uitgewerkt, evenals een 9-tal kleinere diorama's, welke t.z.t. in de Economische Afdeeling een beeld zullen geven van de voornaamste cultures.

De inzendingen zullen n.l. worden ondergebracht in een drietal afdeelingen: de cultureele afdeeling, de staatkundige afdeeling en de economische afdeeling. Daar naast worden afzonderlijke afdeelingen bestemd voor de inzendingen van Suriname en Curaçao.

In de cultureele afdeeling zal o.m. worden opgesteld een reconstructie van het inwendige van de bekende *Mendoet-tempel* (Midden-Java). Het maken van de benoodigde afgietsels daarvoor is reeds in hoofdzaak beëindigd.

Hopelijk zal ook aan de Indonesische Volkskunst van den geheelen Archipel bij deze afdeeling een harer waardige plaats worden toegekend?

Het ligt in de bedoeling om, verspreid op het terrein, kleinere gebouwen op te richten, bijv. een Bataksch of Menangkabausch huis, een Javaansche *pendoppo*, enz., terwijl uit den aard der zaak ook rekening is gehouden met de inrichting van een *kampong*, bestemd voor huisvesting van dansers c.s.

De heer Moojen heeft n.l., in nauwe samenwerking met het Indisch Hoofdcomité, de noodige voorbereidende stappen gedaan, opdat muziek, tooneel en dans, zoowel uit de Javaansche Vorstenlanden, als van Bali, op uitnemende wijze gedemonstreerd zullen kunnen worden ter Parijsche tentoonstelling, door ongeveer een honderdtal Indonesische artisten.

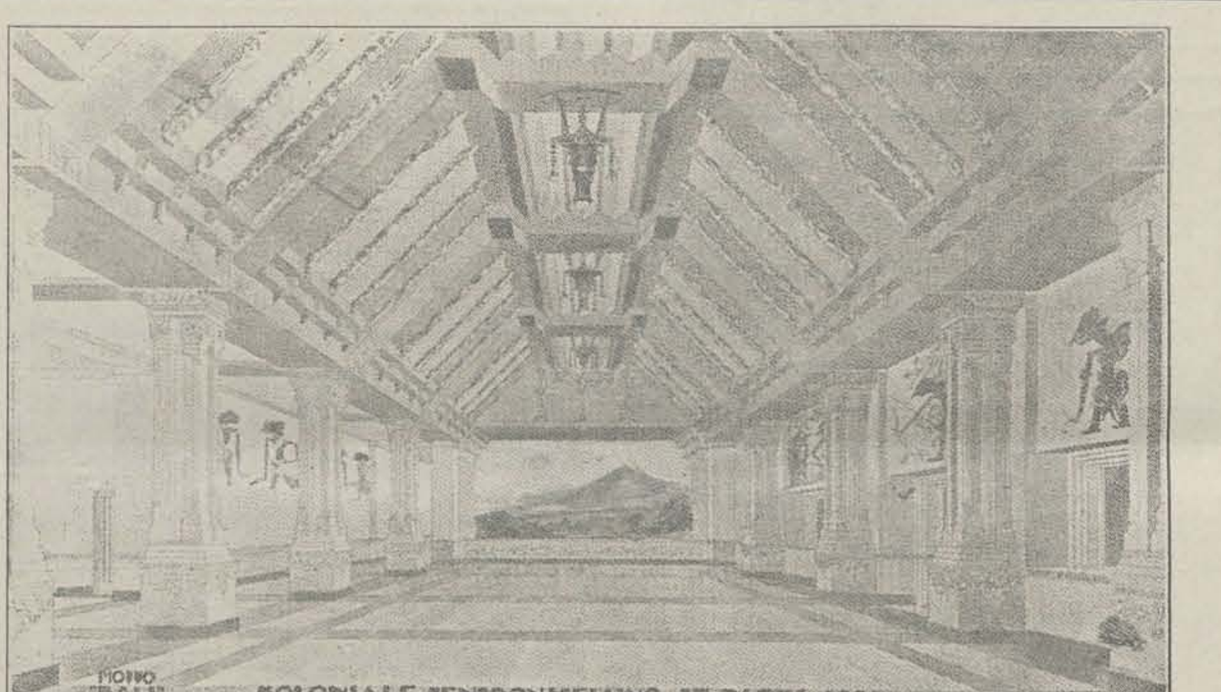
Hier veroorloven wij ons de vraag: Zou 't niet mogelijk zijn deze Indonesische kunstenaars, nu zij toch de groote reis maken, ook in Nederland te doen optreden, liefst vóór dat zij naar Parijs gaan? Dat zou zeker van groote cultureele waarde zijn en veel kunnen bijdragen tot de zoo noodige, ook wederzijdsche waardeering van Indië en Nederland beiden. Natuurlijk zal de beantwoording dezer vraag voornamelijk een geldkwestie raken.

Omtrent de financiën voor die Parijsche Tentoonstelling lezen wij:

„De Regeering van Ned.-Indië heeft eene subsidie toegezegd van f 500.000.—, die van Suriname en van Curaçao elk van f 10.000.—. Aan particuliere bijdragen hier te lande is tot nu toe ongeveer f 300.000.— ontvangen. De inzameling in Ned.-Indië is nog niet beëindigd. In verband met verdere te verwachten baten zal zeer waarschijnlijk voor de totale kosten der deelneming een bedrag van f 1.200.000.— beschikbaar komen."

Zou er nu niet een betrekkelijk véél kleinere som bovendien beschikbaar gesteld kunnen worden, bijv. in den vorm van een waarborgfonds, om bovengestelde vraag, van zoo overwegend belang, in bevestigenden zin te beantwoorden?.

Wij hopen het van harte.

Van Week tot Week.

van Dinsdag 21 tot Maandag 27 Januari.

Maandag, 20 dezer werd de Haagsche Conferentie gesloten en den volgenden dag de Vlootconferentie te Londen geopend. Indirect heeft ook Nederland groot belang bij beide.

Prof. Dr. Schüffner met de andere leden der Volkenbond-Commissie ter bestudeering van het malaria-vraagstuk is uit Britsch-Indië, na een verblijf van 6 maanden, teruggekeerd en heeft zijn werkzaamheden te Amsterdam hervat.

Op 10 December en 10 Januari j.l. hebben te Djocjacarta de gouverneurs van Jogjakarta en Soerakarta met den Mangkoe Negara en den Pakoe Alam alsmede de rijksbestuurders van Jogjakarta en Soerakarta vergaderd met het doel het belang te bevorderen van eene goede samenwerking inzake de gemeenschappelijke belangen van de vier Vorstenlandsche zelfbesturen op het stuk van verschillende aangelegenheden, o.a. de oprichting van een Kirtya-

Instituut, zooals er een op Bali bestaat. Wellicht is hierin het begin te zien van een Javasche ,,Chamber of Princes'', naar het voorbeeld van Britsch-Indië.

Na een onderzoek ter plaatse heeft Dr. Groeneveld Meyer, chef der luchtvaartafdeeling, het terrein Pakang Baroe het geschikst geoordeeld als landingsterrein voor vliegtuigen halverwege op de luchtroute Medan—Palembang. Deze uitspraak zal zeker te Padang teleurstelling verwekken, waar Pajakoemboh, dat direct per spoor met Padang verbonden is, eveneens sterk in aanmerking kwam voor tusschenlandingsplaats.

Naar verluidt zal voor de eerste maal bij nota van wijziging een begrootingspost worden voorgesteld in verband met de defensie van de oliehavens Tarakan en Balik-Papan. Voorshands is het totaalfonds voor deze werken beperkt tot minder dan een ton.

De heeren Fransen Herderschee en ir. Welter verzamelen oeconomische gegevens in verband met voornemens tot het aanleggen van een spoorweg van Kerintji (Westkust) naar Indragiri (Oostkust).

De besprekingen tusschen het Landbouw-syndicaat, de Zuid-Sumatra Landb. & Nijverheidsver. en de Ver. voor Land- en Mijnb. en Ind. ter Sumatra's Westkust, om te geraken tot vorming van een Zuid- en West-Sumatra-Syndicaat, hebben niet tot resultaat geleid.

De Gouverneur van Soerakarta heeft, in verband met de voedselschaarschte te Wonogiri den uitvoer van voedselproducten uit het regentschap verboden.

Te Bandjermasin werd opgericht de Persatoean Poetera Borneo, waarvan iedere inlander, die oorspronkelijk uit Borneo afstamt, lid kan worden. Zij stelt zich ten doel, volgens de bestaande wetten en staatsorde (dus niet los van Nederland) zooveel mogelijk alle belangen der leden en van Borneo, volgens moderne begrippen te behartigen.

Daar de leiders der vereeniging uit jonge energieke intellectueele inlanders gekozen zijn, wordt voor Borneo door de inheemschen veel van hun arbeid verwacht.

In de vergadering van B. en W. van Batavia is de heer Thamrin benoemd tot tweede loco-burgemester. Het is wel zéér te hopen dat hiermede dit pijnlijke incident voorgoed uit de wereld is.

De rijstoogst in het Loeboek Pakamsche (Beneden-Serdang) is voor meer dan de helft mislukt door de langdurige ernstige droogte. Het bestuur treft maatregelen.

De gemeenteraad van Soerabaja heeft zich uitgesproken tegen de instelling van een wethouderspensioen.

Verschenen is het Afdeelings-Verslag van den Volksraad over de aanvullingsbegrooting voor 1930, waarvan hoofdschotels zijn: het optreden der Regeering tegen de P. N. I., haar beleid ten opzichte van de zoogenaamde volksbeweging, de kwestie van landsdienaren en het lidmaatschap van politieke partijen, de financieele en economische toestand, welke laatste, hoewel ernstig, niet verontrustend wordt geacht.

De Gouverneur van Celebes heeft op een verzoek van het Hoofdbestuur der partij Sarekat Islam, om tot zijn gewest te worden toegelaten, afwijzend beschikt.

Inlichtingen omtrent mogelijke plannen voor de instelling van een Tolunie Nederland—Indië, werden in het afdeelings-verslag van den Volksraad eveneens gevraagd. Allereerst zal vast moeten staan of bestaande tractaten zich niet tegen eene verwezenlijking dezer gedachte zouden verzetten.

Het Dept. van Justitie heeft dringend behoefte aan nieuwe, behoorlijke behuizing. De strijd, Bandoeng of Batavia zetelplaats, is daardoor weder eens opnieuw ontbrand.

Tot plaatsvervangend Voorzitter van Gedelegeerden van den Volksraad is benoemd de heer De Hoog met 12 stemmen. Op den heer Koesoemo Oetoyo werden 6 stemmen uitgebracht.

Ingesteld is een commissie voor het militair straf-, tucht- en strafprocesrecht ter voorbereiding van de invoering van de nieuwe rechtspleging bij de landmacht en een gewijzigde provisioneele instructie voor het Hoog Mil. Gerechtshof. Benoemd: tot lid en voorzitter mr. E. Pino; tot leden: mr. H. A. Helb, dr. P. van Hulstyn, A. Palm en jhr. S. de Ranitz. Tot lid-secretaris: mr. H. W. Felderhof.

Tengevolge van de groote droogte worden van vele zijden berichten ontvangen over mislukking van den oogst, o. m. uit het district Djampang Koelon (in 't Soekaboemische). Moeilijkheden worden ook verwacht te Pelaboehanratoe (aan de Wijnkoopsbaai), waar ruim 500 bouws braak liggen wegens de droogte, terwijl de reeds beplante sawah's er slecht voorstaan.

In het Pamekasansche op Madoera woedt een malaria-explosie, waaraan in twee onderdistricten in veertien dagen tijds 254 personen zijn overleden. Het bestuur verstrekt op groote schaal kosteloos kinine.

Naar verluidt is het bestuur van de afdeeling Bandoeng der Partij Nationaal Indonesia voorloopig als volgt samengesteld: voorzitter Soegiri, secretaris Soemantri, mevr. Iskaq mede-bestuurslid, die de belofte aflegde zich van alle actie te zullen onthouden en geen politieke cursussen te leiden.

Naar uit Londen wordt gemeld, heeft de Telogoredjo Rubber Cy. besloten haar oogst 1930 met 10 pct. te beperken. Dit beteekent een restrictie van ongeveer 4,250,000 lbs.

De Krakatau vertoont een buitengewone werksaamheid. De krater werpt groote hoeveelheden steenen uit. Ook groote vlammen zijn boven den kraterwand zichtbaar. De uitbarsting gaat met talrijke ontploffingen gepaard.

Verschenen is de M. v. A. op het afdeelingsverslag van den Volksraad. Inzake de critiek op de handelingen der Reg. tegenover de P. N. I. blijkt daaruit eene preciseering der bevoegdheden van den Volksraad en een vaste wil om, dienovereenkomstig, geen machtsusurpatie van dezen toe te laten op het terrein dat uitsluitend der Regeering is. Vooropstellende: ,,dat alleen de Regeering verantwoordelijk is voor de handhaving van de rust en orde; alleen aan haar staat ter beoordeeling of, en wanneer, en op welke wijze bijzondere maatregelen ten behoeve van de handhaving van orde en rust vereischt zijn'', heeft zij blijkbaar geen bezwaar de grondmotieven voor haar wijze van handelen aan te duiden, en volstaat daarmede. Met belangstelling mag het komende debat in den Volksraad tegemoet worden gezien. De Regeering verwacht spoedig voorstellen ter interneering van mr. Koezoemo Soemantri.

Tot Gedeputeerden van den Prov. Raad van Midden-Java zijn benoemd H.H. ir. Wouter Cool, Zeylmans von Emmichoven, Raden Soerohadikoesoemo en dr. ir. Han Tjiauw Tjong.

Reorganisatie van de weduwen- en weezenfondsen van Europeesche militairen zal, naar de Regeeringsgemachtigde voor oorlog, generaal Cramer, in den Volksraad mededeelde, door de Regeering aan een nadere beschouwing worden onderworpen.

*) Hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Crt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Bevolkings-suikercultuur.

Dr. G. H. van der Kolff, landbouwconsulent in Ned.-Indië, maakte in *Britsch-Indië* een volledige studie over de suiker-cultuur aldaar. Zijn rapport houdt geen verband met de Europeesche suiker-industrie in Ned.-Indië; het betreft hoofdzakelijk het openen van nieuwe mogelijkheden voor wat betreft de *bereiding van goela djawa*, ongeveer naar het voorbeeld van Br.-Indië. Het *rapport-v. d. Kolff* is te beschouwen als een onderdeel van een groot algemeen rapport betr. de suiker-industrie op Java. Het *Soer. Hbl.* (16/12 „De Br.-Indische suiker-situatie") ontleent er het volgende aan: In Br.-Indië, met zijn uitgestrekte, voor de rietcultuur zeer geschikte terreinen, is minstens 90 % van deze cultuur in Inlandsche handen. Deze 90 % is dus *bevolkingscultuur;* het product is de in Ned.-Indië zoo bekende *goela mangkok* (goela dwaja). Voor een bedreiging van de Java-suiker-industrie behoeft voorloopig niet te worden gevreesd, daar de Br.-Indische Regeering voorloopig nog niets wil weten van uitbreiding der Europeesche suiker-cultuur in Br.-Indië met als gevolg daarvan waarschijnlijk inkrimping van de bevolkingscultuur. Omdat er in Br.-Indië geen voor de consumptie voldoende hoeveelheid muscovados (witsuiker) wordt bereid, is de invoer hiervan, voornamelijk uit Ned.-Indië, in Br.-Indië zeer groot, waardoor de Br.-Indische Regeering er schatten mee verdient aan invoerrechten, die zeer hoog zijn. Het plan van dr. Wynne Sayer — die aan het hoofd van de Br.-Indische suikercommissie in 19—20 Java bereisde om de Europeesche suikercultuur in Br.-Indië uit te breiden op Java-basis — gaat voorloopig niet door; de Br.-Indische Regeering heeft niet de zekerheid, dat uitbreiding van de Europeesche suiker-cultuur in Br.-Indië ooit rendabel zal worden. In *Ned.-Indië* kan de bevolkings-suikercultuur (de productie van de *goela-teboe)* zeer wel uitgebreid worden, zonder de Europeesche suiker-ondernemingen te benadeelen.

De Loc. schrijft over „Het Verre Oosten" (21/12, blz. 43), „Genève" (blz. 29, Mishandelingen door de politie) en „Het Roode Leger" (18/12, blz. 30), het *Soer. Hbl.* over „Z.-Afrika" (16/12), het *Bat. Nwsbl.* over „China" (19 en 23/12, Weale).

De ondernemers.

De uittreding van den *Beniso* uit den Ondernemersraad, en van het *Suikersyndicaat* uit den Ondernemersbond kan *De Loc.* (19/12 „De ondernemers") niet als een „inwendige aangelegenheid" der ondernemers beschouwen. De leiding der collectieve ondernemersorganisaties is er niet langer in geslaagd om de groepsbelangen te overbruggen. De bezwaren tegen die leiding — welke immers vooral op politiek gebied eveneens meermalen faalde — culmineerden tenslotte in de wijze waarop ir. Staargaard benoemd werd; en wat in Indië bekend was over de reeds lang bestaande moeilijkheden, deed wel voorzien, dat de tegenwoordige leiding er niet langer in zou slagen de eenheid te bewaren. Het komt *De Loc.* voor, dat de verklaring door mr. Jelgerhuis Swildens te Soerabaja afgelegd, namelijk: „Het Suikersyndicaat en de Beniso zijn niet van plan om nogmaals een dergelijk lichaam in het leven te roepen", als voorbarig en weinig gelukkig moet worden beschouwd. Syndicaat en Beniso hebben steeds, evenals de andere groepen, de noodzakelijkheid van den Ondernemersraad op den voorgrond gesteld; zij hebben daarbij de voordeelen dier organisatie mede genoten. De ondernemers in het algemeen en ook de suikerindustrie, hebben zéér veel te danken aan diezelfde thans gelaakte leiding; dien dank is men verschuldigd aan den oud-minister Treub. De belangen van de suikerindustrie zijn, meer wellicht dan die van welke andere groep ook, zoozeer verbonden aan het

Fa. A. BLOKDIJK & Zn. - HAARLEM
Opgericht 1900 - Gasthuisstraat 17 - Tel. 10234
LOOD- EN ZINKWERKERS
Sanitaire inrichtingen - Koud- en Warmwater-, Gas- en Electrische leidingen. 5158

W. J. VAN BUCHEM - HAARLEM
SPEKSTRAAT Nos. 3 - 5 TELEFOON No. 11494
Magazijn van: Sponsen, Zeemleder, Bezems, Boenders, Dweilen, Tafels, Trappen, Droogrekken, Vuilnisbakken en -Emmers, Strijkplanken, Mouwplanken, Slijpplanken, Gegalvaniseerde en Emaille Artikelen, Bedkruiken, Speelgoederen, Mandenwerk en Tuinmeubelen. 5161

ARNHEM EN OMSTREKEN

Pension Parkoord, Apeldoornschestraat 14, Arnhem
Prachtige kamers - Prima keuken - Matige prijzen!
C. S. A. LINTHOUT. 5144

KAMERBEEK
BAKKERSTRAAT 3
ARNHEM 5141
MODELHOEDEN
CHAPELLERIES EN NOUVEAUTE'S

N.V. Linnenmagazijn „'t Spinnewiel"

G. H. MEIJER
ARNHEM, Ketelstraat 12. - Telef. 26077
NIJMEGEN, Betouwstraat 1. Telef. 2459
Tricotgoederen - Huishoudgoederen
Tafelgoederen - Huwelijksuitzetten
Baby-uitzetten. 5138
INDISCHE UITRUSTINGEN

UTRECHT

Firma R. DIKS en B. GROOTENBOER
Aannemers - Timmerlieden - Metselaars
Taxatie 5184
Nieuwbouw - Verbouw - Onderhoud
TELEF. 10633 EN 10084
BREEDSTRAAT 28-30 — UTRECHT

N.V. v.h. J. E. WEENINK - Utrecht
Leverancier Utr. Industrie- en Huishoudschool
Beveelt zich beleefd aan voor de leveranties van
KOLONIALE WAREN — COMESTIBLES
GEDISTILLEERD — WIJNEN — LIKEUREN
DONKERE GAARD 6-8 — TELEF. 10110
Laat 2 x per week aan huis hooren en bezorgen
5185

ELECTRISCHE BOEKBINDERIJ „OUDWIJK"
Fa. VAN WIJK & VAN DEN WIJNGAARD
OUDWIJKERDWARSSTRAAT 104-110 - UTRECHT
TELEFOON 12957 5187 **POSTREKENING 114098**
Speciaal adres voor Particulier Bindwerk

J. BREEDVELD
NIEUWE KOEKOEKSTRAAT 71, UTRECHT
TELEFOON 10580 5182
ORTHOPAEDISCH SCHOENMAKER
SCHOENEN VOOR ALLE VOORKOMENDE STAND- EN VORMGEBREKEN - PLATVOETSCHOEISEL
RIJLAARZEN OVERAL TE ONTBIEDEN

NIJMEGEN

Piano's, Vleugels, Autopiano's, Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen: — Vraagt offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5179

TH. MARTENS & ZONEN
ZIEKERSTRAAT No. 65, NIJMEGEN
TELEF. 1535

HET AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST"
ENCADREMENTEN - ETSEN - SCHILDERIJEN
BILLIJKE PRIJZEN - KWALITEITEN GEGARANDEERD
5231

Fongers
degelijk - duurzaam
veilig
FONGERS-FILIALEN
te Den Haag: 5029
Laan van Meerdervoort 92a - Schuytstraat 121
Tel. 34830 Tel. 34470

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 — 'S-GRAVENHAGE
Belasten zich met alle Bankzaken
Safe-Inrichting 5007

Kunst- en Antiekhandel „SENA"
Schilderijen en Antiek
Stadhoudersplein 164 — Den Haag
Toonkamers 5234
van Antieke Meubelen, Oude Schilderijen en Curiositeiten
Dagelijks Geopend van 10-5 uur — Telefoon 36516-37344

HET IDEALE TROPENLEDIKANT
voor **allen**, die naar **Indië** vertrekken! Prijs vanaf *f* 21.50
Fa. J. F. HENDRIKS
GEDEMPTE BURGWAL 65 5042
DEN HAAG - TELEFOON No. 10786
Aanbevolen adres door „Oost en West"

N.V. v. Vuuren's Handel-Mij
BRANDSTOFFENHANDEL
Denneweg 67a Telephoon
Den Haag 14427

5113
Wenscht ge te ontvangen le KWALITEIT Brandstoffen, tegen BILLIJKEN prijs en GEGARANDEERDE maat? Bel dan op 14427

DE N.V. BEGRAFENIS-ONDERNEMING
„SIMPLICITAS"
VAN W. J. INNEMÉE & ZONEN TE 'S-GRAVENHAGE
IS ONMIDDELLIJK IN HET BINNEN- EN BUITENLAND TE ONTBIEDEN VOOR REGELING VAN EEN TRANSPORT, BEGRAFENIS OF CREMATIE
KANTOREN: DENNEWEG 71-73
GARAGES, KISTENMAKERIJ EN DRUKKERIJ: HOOIKADE 43-57
TELEFOON: 11314 EN 12890
5095

F. C. DE BRUYN
Magazijn van 5017
Comestibles en Kolon. Waren
Alle artikelen voor de RIJSTTAFEL
Franco bezorging in stad en omstreken
DANCKERTSTRAAT No. 43
DEN HAAG — TEL. 34088-34089

algemeen belang, en de suikerindustrie kan op een zoo onaantastbaar goed recht wijzen, dat haar plaats tusschen de andere groepen van ondernemers van groot belang is. Wanneer men op den voorgrond stelt, *dat in het economische leven van Ned.-Indië de groote cultures:* suiker, rubber, thee enz. *de hoofdbelangen vormen*, behoudt men den juisten maatstaf. Tevens zal men dan de verkeerde voorstellingen, die van politieke zijde alweder gretig verspreid zullen worden, op hun juiste waarde weten te schatten.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (14/12, blz. 31 „De Moralisten" en „Suiker-Restrictie"; 19/12, blz. 3 „Emigratie"), het *Bat. Nwsbl.* (18, 20 en 21/12 „Een Conflict in de Ondernemers-wereld"; 23/12 „Natuurlijke begrenzing"), het *Soer. Hbl.* (18/12 „De koffiekeur"; 19, 20 en 21/12 „De moordzaak Simpson"; 20/12 „De prijsdaling in de rubbercultuur"), *De Sum. Post* (28/12, 2de bl. „De moordzaak-Groeneboom") en de *Deli Crt.* (28/12 „De positie der administrateurs").

Indische belangen.

Enkele bladen in Indië waren van oordeel, dat de *Indische belangen bij het Dep. van Koloniën* te 's-Gravenhage niet in den juisten zin zouden worden behartigd, omdat sommige hoofdambtenaren nimmer in de overzeesche gewesten zijn werkzaam geweest en andere reeds te lang daaruit weg zijn om hetgeen in de Indische maatschappij leeft nog te kunnen aanvoelen. Naar de meening van den Minister van Koloniën (*De Loc.* 13/12, blz. 20 „De begrooting-1930") is dit een onderstelling, die geen recht doet wedervaren aan de beteekenis van het werk dier hoofdambtenaren, gezien in verband met de voorlichting, welke den Leider van het Departement in de actueele adviezen der Indische Regeering en van hare deskundige adviseurs ten dienste staat. De meerderheid der hoofdambtenaren kent Oost- of West-Indië uit eigen aanschouwing. Het voordeel, gelegen in uitsluitende werkzaamstelling van hoofdambtenaren, die nog kort geleden in Ned. Indië werkzaam waren, zou niet opwegen tegen de bezwaren van de daarvoor vereischte voortdurende wisseling van personen. Detacheering in Indischen dienst van nog niet in leidende functiën werkzame ambtenaren wordt bij voorkomende gelegenheden bevorderd, terwijl ook werkzaamstelling bij het Departement van zoodanige met verlof in Nederland vertoevende Indische ambtenaren bij herhaling plaats vindt.

Aandacht verdienen: *De Loc.* (14/12, blz. 32 „De S. D. A. P. en Indië"; 17/12, blz. 18 „Rede-Mr. Fruin"; blz. 29 „Voor één doel"), de *Java-Bode* (23 en 24/12 „De Inlandsche middenstand"), het *Soer. Hbld.* (18/12 „Verkiezingsuitslag"; 20/12 „Dragers van het Gezag"; 21/12 „Insluipsels"; 20/12 „Toevoeging Eur. B. B. aan Inl. B. B."), de *Deli Crt.* (28/12 „Een Nederlandsch front", Th. A. Ronkes) en het *Bat. Nwsbl.* (16/12 „Belastingdruk in de B. G.)

Opstandige jeugd.

De citaten, welke het „N. v. d. D." aanhaalt uit een exemplaar van de „*Afdeelingsbode*", het als maandblad verschijnende officieele orgaan der afd. Batavia van de studeerenden-vereeniging „*Jong-Java*", geven het *Soer. Hbld.* (18/12, 2de bl.) een juisten kijk op hetgeen de Javaansche studeerende jeugd aan „lectuur" wordt voorgezet. Het kan — n. h. i. van dit blad — alles *niet* door den beugel, wat hier in jeugdigen overmoed, máár met voordacht, is neergeschreven. De poging om vooral den licht-ontvankelijken geest der jongeren ten verderve te voeren, is eene, waarin men een zeker systeem niet mag miskennen. Het is juist deze voortdurende knaging aan onze gezagsgrootheid, deze stelselmatige ondermijning en afbrokkeling van ons aanzien als onbaatzuchtige regeerders over dit volk, dat op den duur, als het getij het hoogst zal zijn, ernstig gevaar oplevert. Het is zaak, dat de Regeering niet enkel een waarschuwende stem laat hooren, maar het is de hoogste tijd, dat wordt *ingegrepen* en dat eene verdere *anti-Nederlandsche actie* onder de Inheemsche studeerende jeugd niet langer lijdzaam wordt getolereerd. Die de jeugd bezit, is meester over de toekomst. Dit is een waar woord en het schijnt, dat de Inheemsche volksleiders het hebben begrepen.

R. A. A. A. Djajadiningrat.

De heer R. A. A. A. Djajadiningrat is den 21sten Dec. wederom te Batavia teruggekeerd na een reis van acht maanden door Europa. In een onderhoud met een vertegenwoordiger van het *Bat. Nwsbl.* (23/12) verklaarde de regent nogmaals, dat hij in de vergadering van de Perhimpoenan Indonesia te 's-Gravenhage slechts de vraag gesteld had of *politiek leiderschap en degelijke studie* vereenigbaar zijn. Hij had hierbij in de eerste plaats gedacht aan de ouders van de studenten, die de P. I. besturen. Bovendien had hij de studenten tevoren bezocht en op het hart gedrukt, dat men slechts dan als *politiek leider*, van welken aard ook, gerespecteerd wordt, wanneer men een bekwaam leider is. Die *bekwaamheid* moet dus in de eerste plaats worden veworven en dus behoort de studie de hoofdzaak te zijn. Men behoeft niet alleen politieke, doch ook sociale en economische leiders. Bekwame, volwassen menschen achtte de heer Dj. als *voorposten* in Nederland noodig. Zij kunnen veel doen om de voorlichting in Holland over Indië te verbeteren. Maar ook omgekeerd zullen zij Indië kunnen voorlichten over Europa.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (12/12, blz. 3 „Inl. Bestuur"; 18/12, blz. 34 „De bestrijding van het extremisme"; 20/12 „Half werk"; blz. 49 „Vergiftiging der jeugd") en het *Bat. Nwsbl.* (18/12 „Inheemsche fusie" van Padvinders).

Enquête i. z. Muntstelsel.

Van Regeeringswege is een vragenlijst rondgezonden betr. *het Indische muntstelsel* en eventueele wijziging daarvan (*Java-Bode*, 23/12). De Handelsvereeniging Batavia antwoordde o.m., dat de bestaande regelingen over het Muntwezen in Ned.-Indië geen aanleiding geven tot algemeene opmerkingen; het voldoet over het algemeen aan alle redelijkerwijze daaromtrent in Indië te stellen eischen. Ten aanzien van den *Rijksdaalder* wordt vaak de opmerking gehoord, dat deze te groot en te zwaar is. Het bezwaar, dat niet geheel ongegrond is, is in geen geval van voldoende beteekenis om op grond daarvan tot wijziging van deze muntsoort te besluiten. Dit laatste zou de Handelsvereeniging niet met evenveel zekerheid kunnen beweren ten aanzien van het *dubbeltje*, dat door velen als te klein en aan te veel slijtage onderhevig wordt beschouwd. Wijziging van deze munt zou zeker niet ongewenscht zijn, doch het is te betwijfelen of ook deze van zoodanige urgentie mag worden geacht om voornamelijk ter wille daarvan maatregelen van ook maar eenigszins ingrijpenden aard te rechtvaardigen. Ten aanzien van de vraag i.z. *vervanging van zilveren door nikkelen munt* dringt de Handelsvereeniging er op aan, dat aan de adviezen der in Ned.-Indië zelf vertoevende deskundigen om tal van redenen meer aandacht behoort te worden gegeven dan aan die der Nederlandsche specialiteiten. *De praktische zijde* moet van alles overheerschend belang zijn, aangezien er weinig overheidsmaatregelen zijn, waarmede alle lagen der bevolking zoo spoedig en in zoo sterke mate in aanraking komen als die betr. het muntwezen. Op zuiver psychologische gronden meent de Handelsvereeniging onder de tegenwoordige omstandigheden *iedere verandering* in het muntstelsel te moeten *ontraden* en zeer in het bijzonder de vervanging van de zilveren rijksdaalders, guldens en halve guldens door andere munten met geringer intrinsieke waarde en van blijvend karakter. Slechts vervanging van het dubbeltje door een handiger muntstuk zou in overweging kunnen worden genomen.

De *Java-Bode* geeft een historisch overzicht van „Zilver, Goud en Nikkel" (19, 20 en 21/12, H. Dunlop), het *Soer. Hbl.* protesteert tegen „Handelszegelrecht bij buitenlandsche transacties" (19/12, 2de bl.), *De Loc.* brengt in herinnering, dat „Van ontvangen retourcommissie moet belasting betaald worden" (19/12, blz. 4) en bepleit „De noodzakelijke muntzuivering" (20/12, blz. 17 en 29).

Contrôle op de verandering van de ligging der aardas.

Op de 7de algemeene conferentie der „Intern. Erdmessung" in 1883 werd door een afgevaardigde uit Italië het voorstel gedaan om op verschillende punten van het aardoppervlak nauwkeurige breedtebepalingen uit te voeren gedurende langere tijdperken, ten einde te onderzoeken of de geografische breedte en dus de ligging van de aardas aan veranderingen (schommelingen) onderhevig is.

Een bewijs van *de schommeling der aardas* leverden de metingen in 1891—'92, tegelijk in Berlijn en Honolulu gedaan. Deze plaatsen hebben een lengteverschil van 180°. In 1899 werden op een zestal op dezelfde parallel in het Noordelijk halfrond gelegen plaatsen opnamen gedaan, en wel in Japan, Italië, Oost- en West-Amerika, Midden-Amerika en Midden-Azië. De berekening der uitkomsten van alle stations geschiedde te Potsdam. Na den oorlog werd om politieke redenen de leiding van het „Zentral Bureau der Intern. Erdmessung" aan Japan (onder *prof. Kimura*) overgedragen. De uitkomsten der metingen op 39° 8' N. B. toonden de wenschelijkheid aan ook op het Zuidelijk halfrond metingen te doen. In 1906 werden op 31° 55' Z. B. in Australiën Argentinië stations opgericht. De resultaten der metingen van 1909—'15 deden uitkomen dat de pool der aarde in 6 jaren tijd 5 maal een omloop om een gemiddelde ligging heeft gemaakt met een amplitudo tusschen 1" en 0.3" of 3 meter en 9 meter. Het is voor een beter inzicht van het wiskundig verloop der breedtevariaties noodig gebleken om een of meer stations in de nabijheid van den evenaar op te richten, om welke reden prof. Kimura aan de *Ned.-Ind. Sterrenkundige vereeniging* het voorstel heeft gedaan om *in Ned.-Indië* een station op te richten voor den „Inter-Breitendienst." *De Loc.* (12/12, blz. 13) meldt thans, dat met de voorbereiding voor de oprichting van het station op het terrein der *Bosscha-sterrenwacht* (in Lembang) begin 1930 begonnen zou worden. De Regeering heeft reeds den heer Gsöllpointner, ambtenaar van de Triangulatie Brigade, in de gelegenheid gesteld op een cursus te Potsdam de kwestie in studie te nemen.

De *Java-Bode* vertelt van de „Herdenking van Raffles" (24/12) en de „Kranslegging op het Graf van Lady Raffles" (23/12), het *Bat. Nwsbl.* van „Toerisme" (24/12), het *Soer. Hbl.* van de „S. S.-etablissementen" (16/12), „De O. I. Compagnie, V" en „Het oerbosch van Java's bergland, VII" (21/12, 5de bl.), de *Deli Crt.* van „Resultaten van de eclips-waarnemingen op Sumatra" (28/12, 6de bl.)

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Het opiumkwaad onder de Chineezen.

Het Mal.-Chineesche blad *Panorama* van 16 Nov. constateert, dat de geestdrift der Chineezen voor de opiumbestrijding niet veel verder gaat dan de feestelijke ontvangst der commissie van den Volkenbond. Geen enkele vereeniging wijdt zich ernstig aan die bestrijding. En toch zegt men dat van de 60 millioen gulden die de regie opbrengt, er 40 van Chineezen afkomstig zijn. Hierbij komt nog de gesmokkelde opium.

Men klaagt wel over slecht onderwijs en economischen achteruitgang, maar tegenover het opiumgevaar blijft men werkeloos. Wordt een Chinees door de politie geslagen, dan komt iedereen in actie, maar dat er tientallen families in ellende verkeeren doordat het gezinshoofd opium schuift, laat iedereen koud.

Als men de Chineezen zelf het opiumkwaad liet bestrijden, kwam er niets van terecht. Bij hun bezoek aan Batavia werden indertijd Chineesche oorlogsschepen gebruikt door smokkelaars. Het gebouw van de Siang Hwee ergens in de Preanger was een smokkelhal.

Was de bijeenkomst in de Tiong Hwa Hwee Koan te Batavia ernstig gemeend, dan zou er al een groote actie ontstaan zijn. Dan zouden gelden worden ingezameld, doktoren zouden zich beschikbaar stellen voor de bestrijding. Dan zouden volksleiders hun diensten aan de politie aanbieden om te helpen bij het uitroeien van smokkelholen.

Het zou volkomen op zijn plaats zijn als overal door Chineesche vereenigingen protestvergaderingen tegen de Regeering gehouden werden, omdat deze winst maakt met den handel in dit onreine goed.

Indo-Europeanen en Indo-Chineezen.

Het Mal.-Chineesche blad *Perniagaän* van 16 Nov. reageert op een artikel van Dr. van Blankensteyn in de N. Rott. Crt. over de Indo-Europeanen, waarin hij ook de positie der Peranahan-Chineezen aanroert.

De Perniagaän is het niet eens met de conclusie van Dr. Van Blankensteyn waar deze o.a. zegt: „Als we met overtuiging de rechten van den Indo-Europeaan als zoon des lands bepleiten, dan kunnen we bezwaarlijk loochenen dat vele Chineesche families, die reeds eeuwen op Java gevestigd zijn en zich niet minder met de inheemsche bevolking hebben vermengd, in niet mindere mate aanspraak op die rechten zouden kunnen maken. De Chineezen echter verkeeren niet in de moeilijke positie der kleine Indo-Europeanen; de nieuwe omstandigheden doen hun in den regel geen kwaad. Hun plaats in het economische leven van Java loopt geen gevaar. Bij hun sterken handelsgeest en vindingrijkheid is het zeer wel denkbaar dat het recht op klein grondbezit, dat voor hen allerminst een levenskwestie is, voor menigeen hunner slechts begeerlijk zou blijken als uitgangspunt voor verrassende en voor het sociaal evenwicht op Java niet ongevaarlijke transacties".

Die meening — zegt het blad — klinkt ironisch voor ons die voelen dat we met den dag meer grond onder onze voeten verliezen. De dagbladen bevatten bijna dagelijks artikelen over de verontrustende economische positie der Peranakan-Chineezen. De voorspelling van Dr. Dji Ting Ham, dat velen van ons tot proletariërs zullen dalen, is inderdaad niet overdreven. De toestand der Peranakan-Chineezen is tragisch. Onze positie gaat hoe langer hoe meer achteruit, maar we genieten van geen enkele zijde sympathie. We worden vooral verdrongen door een groep, tegenover wie actie verboden wordt geacht. We vestigen onze aandacht steeds uitsluitend op vraagstukken buiten Indonesië en vergeten daarbij onze eigen belangen in dit ons geboorteland.

In deze omstandigheden kunnen de Peranakan-Chineezen niet anders doen dan hun ondergang afwachten.

Diversen.

In *Darmo Kondo* te Solo bekijkt een schrijver de gelijkstellingskwestie door een nationalistischen bril en concludeert dat met de opleving van het nationaliteitsgevoel het aantal verzoeken om gelijkstelling door Inlanders ook minder is geworden. In de voorziening van vacante ambten bestaat volgens de bepalingen geen rassenonderscheid meer, maar de B. B. L. maakt dat onderscheid nog wel en zoo zijn er, die om het buitenlandsch verlof gelijk met Europeanen willen zijn. Om die gelijke rechten te krijgen doet men beter het nationaliteitsgevoel te versterken, dan naar gelijkstelling te streven.

In *Djanget*, orgaan van het C. P. P. B. Djokdja, wordt door iemand gepleit voor het meedoen van de vrouwen aan de politieke beweging. Schrijver acht de tijd van het vertrouwen op de beloften der Hollanders reeds voorbij en staat auto-activiteit sterk voor. De bestaande vrouwen-vereenigingen moeten de politiek in haar werkprogram opnemen en er moeten meer vrouwenafdeelingen van de P. N. I. komen of er moeten voorloopig meer vrouwen tot de P. N. I. toetreden.

In *Medan Doenia* te Semarang wordt een en ander gezegd over „geoorloofde" en „ongeoorloofde" reactie van Regeeringszijde, waarbij die tegen de P. N. I.-beweging wordt besproken. Het gebruik maken van het spionnenstelsel met verdachtmakingen hierbij, wordt afgekeurd. Dit steeds strenger belemmeren der politieke beweging in Indonesië kan als maatstaf dienen van het steeds grooter worden der capaciteit van de volksbeweging.

De verbodscirculaire van het legerbestuur wordt reeds het uiterste genoemd tot waar men gaan kan. Het aandringen der blanke pers om de P. N. I. tot een verboden vereeniging en staatsgevaarlijk te verklaren, wordt, uit verlangen naar de rust van Indonesië onder de aandacht gebracht.

Opgekomen wordt voorts tegen het opruien der Regeering in het algemeen door de blanke pers, om strengere maatregelen te treffen tegen de Inlandsche actie. Het paspoortenstelsel en thans weer de meer dan voldoende geachte circulaire van het legerbestuur worden vergeleken met het optreden indertijd tegen de communistische actie.

De getoonde reactie zal de actie des te heviger maken. Of deze politiek gunstig resultaat zal hebben, wordt in het midden gelaten, doch het aansturen der Regeering op meerdere medezeggenschap der Inlanders kan gunstig werken.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor N.-I.

Uit nr. 24 van 14 Dec.: Nuttige wenken voor den (Rubber) planter. IV — Aan jhr. W. Th. Boreel, een planter van de oude garde, die 7 Dec. te Soekaboemi overleed wordt een waardeerend woord gewijd. — Dingen, die gebeurd zijn, IV. De verlichte loerah — De heer Denham over Java (deze is directeur van de Anglo-Dutch plantations) — De landbouw in Britsch Noord-Borneo — Iets over veeteelt gepaard aan Klein-landbouw. Beschreven wordt het erfpachtperceel „Botoh Malang" van gebr. Elias. — De toekomst der Rubbercultuur (uit het Nieuws van den Dag van 24 Aug.). — Zondagsrust II (een pleidooi voor den Zondagsrust, welke de vele assistentvrouwen met blijdschap zullen begroeten.

Berichte D. Naturf. Gesellschaft.

In deel 29 beschrijft F. Siemon: fossielen uit het jongere tertiair van Ned.-Indië.

Alumni News

Melville J. Herskovits schrijft (volgens De West van 18 Nov) een artikel: A Trip to Africa in the New World (beschrijving der Boschnegers van Suriname).

Chicago Tribune

Onder den titel: Trouble in the Dutch West-Indies, een artikel in het nummer van 1 November, waarin de wrijving wordt behandeld tusschen de Amerikanen van de Standard Oil Comp. op Aruba met de Ned. autoriteiten en den raad gegeven wordt deze bezittingen te koopen, aangezien zij een anachronisme zijn in de nabijheid van Amerika en het bestaan van Europeesche gouvernementen langs den grens van de Ver. Staten tegenstrijdig is aan de wet van nationale ontwikkeling.

Eigen Haard

van 18 Jan. nr. 3 bevat een artikel van H. J. Tillema: Reis door Borneo, met fraaie afbeeldingen..

De Emmabode

Het kerstnummer van dit Curaçaosche blad is in een nieuw gewaad gestoken en door een kunstenaar met keurige teekeningen verrijkt. Niet minder dan vijf gedichten zijn opgenomen, waarvan een: El Dorado van de taalbedervers, dat den draak steekt met het slechte Nederlandsch bij de Petroleum maatschappij.

Europeesch Export-Extract

Dit in Haarlem uitgegeven maandblad, op goed papier gedrukt en met mooie foto's voorzien, geeft tal van lezenswaardige artikelen op uitvoergebied. In het Januari-nummer een artikel van Johan Koning: Het politieke leven in Nederland en Koloniën.

Foreign Affairs

Een Amerikaansch driemaandelijksch blad van Januari bevat een artikel van prof. mr. W. F. Treub: Dutch Rule in the East Indies (zie Gazette de Hollande van 17 Jan. nr. 3066 en 3067).

Geographische Zeitschrift

H. Zondervan schrijft in afl. 10 van 1929 een belangwekkende bijdrage over Halmaheira, een der minder bekende groote eilanden der Molukken dat Nederlandsche en Duitsche vorschers hebben doorkruist. Tal van bijzonderheden ontleent de schrijver aan persoonlijke mededeelingen van den oud-zendeling G. Maas.

De Indische Culturen (Teysmannia)

Uit nr. 23 van 1 Dec.: Olie van de Piqui-A-Vrucht, door C. D. V. Georgi (uit de Mal. Agr. Journ.. Deze uit Brazilië ingevoerde boom geeft zaden die een olie bevatten, welke zeer goed dienen kan om eetbare vetten uit te bereiden.

Uit nr. 24 van 16 Dec.: Bulbophyllum Thou, door H. J. Wigman (een boomorchidee). — Japansche en Indische kamfer, door S. Kalff. — Papier uit Bamboe. Naar aanleiding van een rapport van W. Raitt, in Burmah. Zal de Bamboe in Ned.-Indië in verband met den slinkenden houtvoorraad uitkomst geven?

De Indische Gids.

Januarinummer. Batavia's ontzet 1629-3 Oct.-1929, door C. Lekkerkerker. — Een Indisch „Willemsoord", door G. B. J. van Heuven (n.l. de Marineschool van Semarang) in 1743 geopend onder den naam van Academie de Marine. — De erfelijkheid in het regentengeslacht, door dr. D. J. Hulshoff Pol. Sr. — Indië en de ministerraad (een bespreking van prof. Eigemans studie) door dr. H. G. Heyting. — Bespreking van Onze West in Beeld en Woord, welk platenalbum, waarvan de eerste druk pionierswerk wordt genoemd, de ontdekking van onze West is geweest.

Indisch Militair Tijdschrift

No. 12 van de 60ste jrg. 1929. De Artillerie Constructie Werkplaats te Bandoeng, door ir. P. A. de Blieck, met afbeeldingen.

De Indische Mercuur.

Het nummer van 22 Jan. no. 4 opent met een artikel: Citronella-olie, door dr. ir. H. W. Hofstede, die zeven dagen voor de verschijning op jeugdigen leeftijd is overleden. — Mr. A. J. A. A. baron van Heemstra wijdt een beschouwing aan Onze West in Beeld en Woord van Fred. Oudschans Dentz en Herm. J. Jacobs en meent, dat het op den weg der Ned. Regeering ligt, om het gebruik ervan te bevorderen.

De Indische Post.

In nr. 51 van 21 Dec. wijdt J. B. R. nogmaals een artikel aan het conflict in den Bataviaschen gemeenteraad. — De overval te Willemstad wordt behandeld. — De voorgestelde statuten wijzigingen van de Bandoengsche Kininefabriek.

De Indische Verlofganger.

In nr. 24 van 17 Jan.: Generaal Janssens, door S. Kalff. Hij was een gouverneur die twee koloniën aan den vijand heeft moeten overgeven; de Kaap en Indië. Gesprekken met den Pangeran, kleine herinneringen uit Solo, door P. S.

No. 25 van 24 Jan.: Wonderbare wezens in zee, door C. Vis—Janssen van Raay. — Multatuli's laatste woonplaats, door S. Kalff.

De Ingenieur.

In no. 3 van 17 Jan. schrijft ir. H. G. C. Cohen Stuart: De vaarwaters van Soerabaja. Het belangrijke artikel heeft 9 teekeningen in den tekst.

De Joodsche Gids.

Een veertiendaagsch blad voor de rijpere Joodsche jeugd van 17 Jan. nr. 17 bevat een artikel van E. Salomonson: Iets over de vestiging der Joden in Suriname, naar aanleiding van het geschrift van Fred. Oudschans Dentz: De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche Natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne. Het artikel is verlucht met afbeeldingen uit genoemd werkje.

Landbouwkundig Tijdschrift

Het Januarinummer, nr. 500 bevat een artikel van J. J. P.: Kalkstikstofgebruik bij Hevea Brasiliensis. De triomf van deze meststof, CaO is te zien in Java, Ceilon en Voor-Indië.

Landbouw en Veeteelt.

De nummers 9, 10 en 11 van 18 Oct. 1 en 15 Nov. kwamen eerst heden in ons bezit. Uit nr. 9: Gerbera, door H. J. Wigman, waarvan 30 soorten verspreid voorkomen in verschillende werelddeelen, (genoemd naar den Duitschen botanist Traugott Gerber) Uit nr. 10: Bijenhouden in Indië, door J. H. C. Cramer, (vervolg). — Brunfelsia Americana S.W., door C. v. Woerden (ook wel genoemd Franciscea, waarvan 22 soorten bekend zijn) — Indische loopeenden, door H. Broekhuis. Uit nr. 11: Bijenhouden in Indië door J. H. C. Broekhuis.

Man

Dit Anthropologisch maandblad bevat (volgens De West van 18 Nov.) een artikel over Adjiboto, een Afrikaansch spel van de Boschnegers van Dutch Guyana, door Melville J. Herskovits.

Natuurkundig Tijdschrift voor N.-I.

Verschenen is de derde aflevering van deel LXXXIX. De wordingsgeschiedenis van het Tengger-gebergte, door dr. C. A. van den Bosch (met platen en kaarten). — Gekleurde regen te Buitenzorg, door D. R. Koolhaas en F. W. Went (een verschijnsel op 10 Jan. 1929). — De Javaansche gebergteflora als bewijs van een vroegere verbinding van Java met het vasteland van Azië, door dr. A. Rant. — Metingen van het Specifiek Atmosferisch Geleidingsvermogen met het toestel van Gerdien te Lawang en te Soerabaja I en II. — Notities omtrent eenige jonge Ned. Ind. eruptiefgesteenten, door H. P. Roothaan.

De Opbouw

In nr. 9 van 15 Januari: De wetgevende bevoegdheid der in Indië gevestigde organen II, door mr. Chr. P. van Wijngaarden. Schrijver bepleit de instelling van een parlementaire commissie voor Indische aangelegenheden (evenals in Engeland). Het Indisch beleid is zeker geen zaak van de partijen alleen, die uit een oogpunt van binnenlandsche Nederlandsche politiek samenwerken, maar een zaak, die alle partijen aangaat, die Nederland's besturende taak in Indië erkennen en aanvaarden.

Politiek Economisch Weekblad.

Uit nr. 17 van 22 Januari: Het Koloniaal Congres der S. D. A. P. — Socialistische demagogie en werkelijkheden. — Een kernachtige formule (n.l. die van Oost en West): Oost en West en Nederland, krachtig door het Rijksverband. — Rijkseenheid. — Koloniën of principes, door J. G. Loohuis.

Spoor- en Tramwegen.

Slot van het artikel: Het Meetrijtuig der Ned.-Indische Staatsspoorwegen, door ir. P.. de Gruyter in nr. 2 van 21 Januari..

Tourisme.

Het Nov.-Dec. nummer, keurig verlucht, bevat een artikel: Central-Java.

Vakblad voor Biologen.

No. 5. Onze biologen en Indië, door dr. J. Verwey. Na den oorlog zijn voor de eerste klas-krachten verschillende soorten betrekkingen geschapen.

West-Indische Gids.

Het Januarinummer opent met een portret van den nieuwen gouverneur van Curaçao, B. W. T. van Slobbe. The second Northwestern University Expedition for the Study of the Suriname Bush — Negroes, 1929, door Melville J. Herskovits. Het goed verluchte artikel behelst een beschrijving van de 2de expeditie, met het doel om gegevens te verzamelen over het leven en de gebruiken van de Saramaccaners en de stadsnegers. — Moederlandsche verantwoordelijkheid en West-Indische autonomie, door W. R. Menkman. — Prof. dr. L. Knappert vervolgt zijn studie: Geschiedenis van de Nederlandsche Bovenwindsche eilanden in de 18de eeuw. Hoofdstuk II (1709—1733). — Nog eens verzuim.l St. Eustatius, door mr. M. van Dijk. Het is een antwoord van prof. dr. Knappert aan de hand van ambtelijke stukken, inzake zijn beleid als waarn. gouverneur, tijdens den stormramp in 1929. — Versieringskunst der Boschnegers, door H. ten Kate, naar aanleiding van het opstel van L. C. van Panhuys: De Nigritarum Sylvestrium arte ornandi, in Atti del XXII Congresso internazionale degli Americanisti. — Mr. B. de Gaay Fortman bespreekt Memories of Saint Martin (Neth. Part) 1852—1926 door J. C. Waymouth.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

De Katholieke Missiën. Afl. 3, Januari: Over Zielen, Geesten en Hekserij, door P. F. J. J. Cornelissen. — 'n Avondje met Ojavi, door P. H. Hubers. — Jaarverslag der Flores missie, door Mgr. Arn. Verstraeten. — Met Hr. Ms. „Hertog Hendrik" naar West-Indië.

Nederlandsch Zendingsblad. No 1, Januari: Het Ziekenhuis te Modjowarno (Oost-Java). — De opleiding tot Onderwijzer-Evangelist te Mowewe Kolaka (Zuid-Oost-Celebes). — Inwijding van de Julianakerk te Seroei.

Wolanda-Hindia. Januari: Javaansch gezinsleven, door Rd. S. Nimpoeno. — Geen tegenstand meer, VII, door L. Bodaan. — Herinneringen uit ons verleden, door H. L. Langevoort, IV.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Koloniaal Missie-tijdschrift van Dec.: Jaarverslag 1928-1929 van het Apost. Vicariaat der Kleine Soenda-Eilanden. — Jaarverslag van het Apost. Vicariaat van Suriname over 1928.

Tijdschrift voor Zendings-Wetenschap 73ste deel, 4de stuk. 1929: Geschiedenis de Zending op het eiland Halmahera, door A. Hueting. — Twintig jaren zendingswerk van de Amerik. Method. op Java en West-Borneo, door A. J. Bliek. — De invloed van de Westersche cultuur op de inwoners van Posso, door dr. Alb. Kruyt. — Zending en Bestuur (enkele gedachten over de overeenstemming tusschen beide) door Ass. Res. H. J. Jansen.

BOEKENSCHOUW.

Handboek voor cultuur- en handelsondernemingen in Ned.-Indië, 42ste jrg. 1930, De Bussy, *f* 17,50.

Gids in het Economisch Museum. I. Suriname., uitgegeven door de afd. Handelsmuseum van de Kon. Ver. Kolon. Instituut. f 0.50. Een aardig, goed verlucht werkje, dat een schat van wetenswaardigheden bevat. Op blz. 16 zien wij ten onrechte vermeld, dat uit cassave „tom-tom" wordt bereid. Men bedoelt uit de gestampte groene bananen. Nog zou kunnen worden vermeld, dat het woord „possentree (poisontree) tegenwoordig bij den uitvoer van het hout naar de V. S. in „possumhout" is veranderd.

L'Inde mystique du Moyen Ages. Hindous et Musulmans, door Fusuf Husain.

Tjandi Bara-Boedoer, door Dr. F. W. Stutterheim, naam, vorm, beteekenis.

Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap voor Ned. en Koloniën. Geologische Nomenclatuur, onder redactie van L. Rutten, in 4 talen.

Oudheidkundig verslag 1928, 3de en 4de kwartaal van den oudheidkundigen dienst in N. I., uitgegeven door het Kon. Batav. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen Albrecht & Co Weltevreden. Het rijk verlucht verslag heeft bijdragen van dr. Stutterheim. V. I. van de Wall en P. J. Perquin.

Onze Koloniale Landbouw. 12 Populaire handboekjes over Nederl. Ind. landbouwproducten. Onder redactie van Dr. J. Dekker. Tjeenk Willink, Haarlem. Verschenen zijn: De rietsuikerindustrie op Java, door J. Sibinga Mulder, 4de druk; Tabak, door Dr. O. de Vries, 3de druk; De Kokoscultuur, door H. R. Roelfsema, 3de druk; De Theecultuur, door Dr. J. J. B. Deuss, 4de druk, f 2.25, geb. f 3.—.

Suriname

„De West" van 27 Dec. schrijft over „goudontginning aan de Marowijne" het volgende:

„De goudindustrie in Suriname vond haar oorsprong aan de Marowijne. Daar werden van gouvernementswege de eerste ontdekkingen van beteekenis gedaan. En steeds weder bleek het stroomgebied dier rivier veel aantrekkingskracht voor goudontginners te bezitten.

Nu weder zien wij den ingenieur S. A. Savitsky, die dit deel van de kolonie voor zijn onderzoek uitkoos. Verleden jaar rapporteerde men, dat zijn bezoek in het gebied van de Grankreek, een zijtak van de Marowijne, geleid had tot ondekkingen die vermoedelijk tot nieuwe exploitatie zouden leiden.

Inderdaad is de heer Savitsky hier onlangs teruggekeerd met groote plannen. Zelfs wordt gefluisterd, dat hij de oude concessie der Compagnie des mines d'or waarschijnlijk weder in exploitatie zal brengen.

In een onderhoud met de Nieuwe Stem heeft de heer Savitsky een en ander van zijn plannen losgelaten.

Hij deelde mede op de beide onderzoekingsreizen, die hij hier ondernomen had, de overtuiging te hebben gekregen dat Suriname een van de rijkste goudlanden ter wereld is, en dat bij voldoende vakkundige voorbereiding machinale goudexploitatie niet alleen mogelijk is, doch beslist zeer goede uitkomsten moet opleveren.

Machinale goudontginning door middel van baggermolens, steamshovels, scrapers en dergelijke is, volgens hem, van te voren tot mislukking opgeschreven, doordien de alluviaal-goudhoudende laag over het algemeen daarvoor veel te dun is, terwijl daar waar alluviaal goud in klei voorkomt, machinale ontginning zoo goed als onmogelijk is, doordien het goud zoo heel moeilijk van de klei is te scheiden. Hydraulische bewerking is de aangewezen weg, doch de terreinsgesteldheid in het binnenland maakt de toepassing van deze werkwijze slechts bij uitzondering mogelijk, terwijl bij kunstmatigen watertoevoer de kosten van de eerste instalatie zóó hoog zijn, dat het daarin vast te leggen kapitaal in geen verhouding staat tot de rentabiliteit, met uitzondering misschien van enkele zeer rijke terreinen. De geschiedenis de laatste 30 jaren heeft dit ruimschoots bewezen.

De heer Savitsky, gevraagd naar zijn plannen, deelde verder mede dat hij op zijn jongsten tocht het geluk heeft gehad een terrein te vinden, in de omstreken van de Djoeca-kreek aan de Marowijne, waar naar zijn oordeel een voor Suriname ideale vereeniging van gunstige factoren voor hydraulische ontginning aanwezig is; een waterval die gedurende 7 à 8 maanden per jaar voldoende water aanvoert voor de ontwikkeling van ongeveer 250 P. K. en goudhoudende terreinen in het omliggende lage heuvelland.

Hoewel nu een dergelijke combinatie geen continubedrijf veroorlooft, kan de tijd gedurende weken het water, als drijfkracht, ontbreekt, productief besteed worden aan het ontbosschen en prospecteeren van verder terrein. De heer Savitsky meent, dat dergelijke formaties op meer plaatsen in de goudhoudende zone moeten bestaan, en later zal blijken, dat dit het geval is, wanneer een systematisch onderzoek van dat deel der Kolonie zal hebben plaats gehad.

Doch, zegt de heer S., de toekomst van de goudindustrie is gelegen in de onuitputtelijke voorraad kwarts, dat op vele plaatsen van zeer hoog gehalte is."

Uit *„De West"* van 20 December:

„Met bewondering gade geslagen door velen, daalde te Paramaribo op 18 December sierlijk neder het commodore vliegtuig Havana, met tien personen. Even voor het watervlak bereikt was, zagen de toeschouwers tot aller ontzetting, een vlam uitslaan, die overging op den vleugel. De bestuurder had nog de tegenwoordigheid van geest zoo dicht mogelijk onder den wal in ondiep water te dalen, waarna de inzittenden uit alle macht trachtten met emmers water het vuur te blusschen. De bekleeding van beide vleugels brandde af, waarna gelukkig de brand uit was. Geen der inzittenden werd gedeerd, zoodat het accident wonderlijk goed is afgeloopen......

De oorzaak wordt toegeschreven aan het lek springen van een gasoline leiding, waardoor de machine in brand ging, waarna het vuur oversloeg op de vleugels.

Men zal nieuwe vleugels laten uitkomen, waarna de vliegboot de reis naar Rio de Janeiro zal vervolgen......"

De Directie van de Surinaamsche Rauxita-Maatschappij geeft in *„De West"* van 24 Dec. een verslag van een buitengewone vergadering van de aandeelhouders, te Paramaribo gehouden op 20 Dec. Wij ontleenen het verkorte verslag aan de N. R. Crt. van 20 Januari Avondblad C:

De vergadering heeft besloten het voorstel te aanvaarden om het kapitaal van *f* 1 millioen te brengen op *f* 10 millioen in verband met de aanzienlijke kapitaalsuitgaven, gedaan gedurende de laatste jaren voor nieuwbouw als anderszins. De crediteuren-rekening kan aldus worden ontlast. Deze bedroeg op 1 Jan. '29 *f* 12.781,399.,

De overgelegde balans en winst- en verliesrekening over het boekjaar 1928 werden met algemeene stemmen goedgekeurd. Deze goedkeuring was in de algemeene vergadering van 10 April aangehouden in verband met de toen loopende herziening van den verkoopprijs der bauxiet f.o.b. Moengo. Besloten werd n.l. den geldenden prijs van *f* 11 per ton voor behandeld en gedroogd erts van de z.g. regular grade bauxite te brengen op *f* 12,50 voor een bepaalde analyse van het erts.

In het jaar 1928 werden 166,901 metrieke ton erts van de „regular grade" verscheept waardoor, rekening houdende met de wisselkoersen, deze prijsverhooging een voordeel voor de maatschappij met zich bracht van *f* 266,618, waardoor het winstsaldo der maatschappij over 1928 gebracht werd op *f* 292.443.

Na een korte toelichting van den voorzitter werd eveneens besloten de nieuwe concessie van zestig achtereenvolgende jaren op de nieuwe condities te aanvaarden.

Voor Suriname om te watertanden:

In de *„Economisch-Statistische Berichten"* van 15 Januari lazen wij in een artikel van P. Koedijk over „Het bananenvervoer over Rotterdam."

„Het gouvernement van Jamaica heeft, naar gemeld is, een bedrag van 2,4 millioen gulden beschikbaar gesteld voor den koop van een drietal schepen, waarmede de reederij der planters een veertiendaagsche dienst van Kingston op Rotterdam heeft geopend"....

„Behalve de drie reeds in de vaart zijnde schepen is er nog een vierde schip aangekocht dat men na de inrichting eveneens in de vaart op Rotterdam wil brengen, waardoor een tiendaagsche dienst mogelijk zou zijn".

Op de in 1931 te Parijs te houden Int. Kolon. Tentoonstelling zullen de inzendingen worden ondergebracht in een drietal afdeelingen: de cultureele afdeeling, de staatkundige afdeeling en de economische afdeeling. Daar naast worden afzonderlijk afdeelingen bestemd voor de inzendingen van Suriname en Curaçao.

De inzendingen zullen zijn collectief, zoodat, indien eventueel particuliere personen of organisaties onder eigen naam wenschen in te zenden, daarvoor gelegenheid zal moeten worden gezocht op ons terrein buiten het hoofdgebouw.

In *„De Telegraaf"* van 22 Januari, 2e av. blad verzoekt Prof. Dr. J. G. Sleeswijk voor de melaatscheninrichting Bethesda in Suriname om toezending — aan mevrouw Jos. A. Terlaak—Staal, Brusselschelaan 24, Den Haag, tel. 55470 — van oud-linnen voor zwachtels.

Curaçao

De Curaçaosche wetboeken.

Onder de onderwerpen van kleineren omvang, maar daarom ook van eenvoudiger beslissing, die den nieuwen gouverneur ter harte mogen gaan, behoort dat der Curaçaosche wetboeken.

Het is bekend, dat de oorspronkelijke uitgave al jarenlang geheel is uitverkocht. Dat is niet erg, want men heeft daaraan zoo ongeveer niets meer. Het wetboek van strafrecht is vervangen door een ander, en de andere wetboeken zijn door tal van veranderingen schier onherkenbaar gewijzigd. Codificatie moge de rechtszekerheid belangrijk verhoogen, daarvoor is toch in de allereerste plaats noodig, dat die codificatie ergens te vinden is. Nu moet zij uit allerlei koninklijke besluiten en koloniale verordeningen bijeengezocht worden over een tijdvak van meer dan 60 jaar.

Het is onlangs voorgekomen, dat eenige Nederlandsche juristen tot arbiters benoemd werden in een geschil van Curaçaosch recht, en dat geen hunner dat recht in feitelijken zin kon te pakken krijgen, behalve een hunner, die een oud-lid der Curaçaosche rechterlijke macht kende, dat zijn wetboeken aardig bijgewerkt had. En dat in dezen tijd, nu aan de rechtsbedeeling en de rechtstoepassing heel wat grooter eischen gesteld worden dan zeg 15 jaar geleden. Er moet dus weer een uitgave komen, maar hoe.

In een officieele uitgave van bestuurswege zien wij groote bezwaren. In 1913 stelde de gouverneur Nuyens een commissie in tot vaststelling van den tekst der in de Publicatiebladen voorkomende wettelijke regelingen en gouvernementsbeschikkingen, die na eenige maanden haar arbeid heeft moeten staken op grond van staatsrechtelijke bezwaren, door het departement van Koloniën geopperd. Die bezwaren leiden ook thans tot de vraag, of een officieele vaststelling van den geldenden dekst der wetboeken, zooals gezegd, te vinden zoowel in koninklijke besluiten als in koloniale verordeningen, wel ginds kan geschieden. Het is ook mogelijk, dat men nu die moeilijkheden minder gevoelt. Misschien is dit af leiden, uit wat de minister in de memorie van antwoord op het voorloopig verslag der Tweede Kamer Curaçaosche begrooting voor 1928 meedeelde, dat het in de bedoeling lag om geleidelijk onder afzonderlijke nummers van het Publicatieblad bekend te maken den geldenden tekst van de daarvoor in aanmerking komende wetboeken, en dat een zoodanige publicatie ten aanzien van het burgerlijk procesrecht in voorbereiding was. Dat is nu twee jaren geleden en men hoorde er sedert niets meer van. Maar, bezwaren of niet, wij gelooven, dat het die richting niet uit moet. Er is behoefte aan een Curaçaosche „Fruin", een particuliere uitgave van alle wetboeken bijeen. De vraag daarnaar zal heel wat grooter zijn dan een tien jaar geleden, maar waarschijnlijk nog geen winstgevend bedrijf zijn. Daarom is gouvernementssteun noodig. Een uitgever, daarvan verzekerd, zal gauw te vinden zijn, die op zijn beurt spoedig slagen zal in het bereid vinden van bevoegde krachten om zich met de bewerking te belasten.

Vuurwapenverordening

Zooals in Aug. 1919 na de revolutiepoging in November 1918 in Nederland een vuurwapenwet tot stand kwam, zoo is men nu een soortgelijk ontwerp van koloniale verordening ingediend. „Het wil voorkomen" (aan wien?) schrijft de gouverneur in de memorie van toelichting, „dat er thans aanleiding bestaat" (waarin?) „om ook in dit gebiedsdeel soortgelijke bepalingen in het leven te roepen."

C. P. I. M.

De Amigoe schrijft:

„Naar wij vernemen bestaat bij de Directie van de C. P. I. M. het plan om voorloopig een einde te maken aan de uitbreiding van het tankpark. Reeds verschillende tankbouwers zijn naar Holland teruggekeerd, en binnenkort zal nog een groot aantal, te zamen ongeveer een 200, vertrekken."

Wie 't begrijpt......

Het Publicatieblad 1929 no 100 bevat een beschikking van den gouverneur „houdende bekendmaking van de toetreding van Japan voor Korea, Formosa, Karafuto, het pachtgebied Kouan-Toung en de Japansche mandaatsgebieden en de Britsche kolonie Oeganda tot en van de nederlegging van de ratificatieoorkonde van het Protocol nopens arbitrage-clausules van 24 September 1923 (P. B. 1925 No. 69) voor Estland en voor Zweden op het Secretariaat van den Volkenbond."

Zou dat fraais eigen Curaçaosche secretarievinding zijn of van het departement van „koloniën" afkomstig zijn?

Scheepvaart.

Binnengekomen op Curaçao: in Oct. '29 453 (388) stoomschepen, metende 2.442.819 kub. M. netto (2.000.065); 145 (152) zeilschepen, metende 19.704 kub. M. (20.660); in Jan.—Oct. 1929 4433 (3768) stoomschepen met een inhoud van 24.395.609 (19.859.229) kubieke meter netto en 1532 (1411) zeilschepen, metende 208.194 (224.337) kub. M.

De tusschen haakjes geplaatste cijfers hebben betrekking op het overeenkomstige tijdvak in 1928.

Uitvoercijfers.

In het derde kwartaal 1929 is uitgevoerd voor een waarde van f 87.227.920, waarvan f 86.150.327 voor rekening van de „petroleum" komt. Vergelijkt men den uitvoer van petroleumproducten van Curaçao met dien van Aruba, dan krijgt men voor een waarde van bijna f 60.000 voor Curaçao en van f 26.500 voor Aruba.

Van Aruba is bovendien voor een waarde van f 147.614 en van Bonaire voor een waarde van f 19.818 aan aloë uitgevoerd.

De uitvoer van strooihoeden was f 55.000 ongeveer, van fosfaat f 693.991, van zout: f 2472 voor Bonaire en f 5701 voor St. Martin.

PRIJSVRAAG 1

De advertentiën, waarin de woorden voorkomen, waaruit de zin:

„De Nederlandsche en Koloniale belangen gaan samen"

samengesteld is, zijn:

De: meerdere advertentiën
Nederlandsche: Begeer van Kempen, Vos of Nederlandsche Handel Mij.
En: Diverse advertentiën
Koloniale: H. C. Vreeken, Leiden, of K. E. van Huizen & Co., Haarlem of N.V. v/h. J. E. Weenink, Utrecht
Belangen: Oost en West
Gaan: Magazijn „de Residentie", Lange Beestenmarkt, Den Haag
Samen: Focke & Meltzer, Hoogstraat, Den Haag.

Een zeer groot aantal goede oplossingen is ingezonden. Bij loting onder de vele goede oplossers, is de prijs gewonnen door:

Mevrouw J. OOSTWALD—Stada,
Frisolaan 21, Apeldoorn.

De vaporisateur en poederdoos door de fa. Focke en Meltzer afgestaan, zijn de gelukkige prijswinster inmiddels toegezonden.

Binnenkort volgt een nieuwe prijsvraag.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Gouverneur Esser

II.

Bisschop Grevelink schildert de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht met een gebeurtenis, die ook onder Esser (immers „ongeveer twee jaren geleden") in den Kolonialen raad moet hebben plaats gehad. Er was een besluit gevallen in dat college, dat de ingezetenen een bedrag moesten opbrengen voor herstelling van wegen. Iemand merkte op, dat dit zoo niet kon, omdat volgens het regeeringsreglement belastingen niet mochten worden geheven zonder vergunning van den Koning. Men zei toen, dat het geen belasting maar een contributie was. Maar, vroeg de eerste spreker, hoe zal men zich redden, wanneer de ingezetenen mochten weigeren die contributie te betalen? waarop het antwoord luidde: dat de Leden van den Kolonialen raad tevens Leden van de regtbank waren, en dus wel zouden zorgen, de onwilligen tot betaling te dwingen!

Ten slotte deze mededeeling: De Majoor Esser, niet lang nadat hij, zoo als bekend is, (zie Curaçaosche Courant van den 12 December 1846, no 50) door eenen Militair voor het front van zijne onderhebbende troepen eenen slag in het aangezigt had ontvangen, eene gewapende inspectie willende houden, beval vooraf de vuursteenen van de geweren te laten nemen. De indruk hierdoor te weeg gebragt was groot en algemeen!

Uit den Verren Vreemde

Het Fransche overzeesche gebied zesmaal het Nederlandsche.

Bij de opening van de groote conferentie te Londen, die algemeene vlootbeperking tot vooropgezet doel heeft, hebben alle leiders der verschillende delegaties een rede gehouden. Tardieu, de Fransche minister-president, gaf een uiteenzetting van de grondslagen, waarop de maritieme strategische beschouwingen behooren te berusten, die, op haar beurt weer de marine-politiek van een mogendheid beheerschen. In hoever zijn, zeker hoogst belangwekkend, college over vloot-wetenschap de heeren, die uit verschillende deelen van de wereld gekomen zijn om oude begrippen af te schaffen, aangenaam zal hebben aangedaan, en in hoever Tardieu in den loop der conferentie nieuwere beginselen zal willen aanvaarden, dit alles zal niemand geheel onverschillig laten, integendeel zelfs, overal wordt met spanning uitgezien naar nadere verklaringen omtrent de blijvende tegenstelling en de verkregen overeenstemming. Wij zullen er in deze rubriek stellig nog aandacht aan te geven hebben, naar gelang de Londensche Conferentie verder zal opschieten (wij schreven twee weken geleden over deze bijeenkomst), maar heden zullen wij 't slechts hebben over een daar uitgesproken verklaring, welke, op zich zelf niet van bijzonder belang, toch wel bijzonder onze oplettendheid heeft getrokken. De Fransche woordvoerder heeft, volgens het korte verslag, dat de bladen van zijn rede gegeven hebben, gezegd, dat de omvang van de overzeesche gewesten, die onder Fransche souvereiniteit, gezag of mandaat staan, met zijn 12 millioen vierk. K.M. dien van geheel Europa overtreft, en dat hij zesmaal dien bedraagt van het koloniale gebied der dan eerstvolgende koloniale mogendheid, Nederland.

Wij zijn ons bewust een heel groote koloniale mogendheid te zijn, en wij noemen ons nog wel eens — naar ouden trant — de tweede koloniale mogendheid, als wij nu den Franschen minister-president zoo hooren verklaren, dat het overzeesche gebied onder Fransche vlag het zesvoud bedraagt van dat onzer gewesten in Oost en West, dan kan er even twijfel zijn opgekomen, al zal men toch ook weer niet hebben kunnen aannemen, dat iemand als Tardieu, bij een gelegenheid als deze, waar hij weet het oor van geheel de wereld te hebben, een zoodanige bewering zou ten beste geven, indien zij niet ten volle verantwoord ware.

Wij hebben de cijfers opgezocht, en de verklaring van den staatsman inderdaad bevestigd gevonden.

De oppervlakte van Nederlandsch-Indië vinden wij opgegeven als rond	1.900.000	vierk. K.M.
Die van Suriname „ „	160.000	„ „
Die van Curaçao „ „	1.000	„ „
benaderend totaal rond	2.000.000	„ „

De oppervlakte van Europa blijft beneden 10.000.000 vierk. K.M.

Wij vonden geen opgave van de oppervlakte van de verschillende onder Fransche vlag staande landen, maar het cijfer van 12 millioen vierk. K.M. zal wel benaderend juist zijn. De reusachtige lap in N.-W.- en Midden Afrika, met de Sahara als middenmoot, is al zoowat zoo groot als Europa, en hij zal wel viermaal de totale oppervlakte bereiken van onzen O.-I.-Archipel.

Sommen wij, om het begrip van de Fransche overzeesche gemeenschap goed te doen begrijpen, hier nog eens op wat daartoe moet worden gerekend.

Koloniën: Martinique, Guadeloupe, Réunion (en andere Eilanden boven den wind), Guyana, St. Pierre en Miquelon, Fransch Indië, Madagascar, Somaliland, Nieuw-Caledonië, Tahiti e. oml. eil. (Océanië).

Koloniën met een samengesteld bestuur: Indo-China, W.-Afrika (A. O. F.), Equatoriaal Afrika (A. E. F.), die alle uit meerdere samengevoegde koloniën bestaan.

Algerië.

Protectoraten, Tunesië, Marokko.

Mandaatgebieden, Togo, Kameroen, Syrië.

Dit totaal zal wel 12 millioen vierk. K.M. zijn; 't overtreft dan, zooals wij zagen, inderdaad de oppervlakte van gansch Europa, en 't is inderdaad ook ongeveer zes maal het gebied onder Nederlandsche vlag in Oost en West.

Scullin in verlegenheid.

't Is den Australischen minister-president nog niet gelukt zich uit de verlegenheid te redden, waarin de omstandigheden, die wij hier een week geleden beschreven, hem hebben gebracht. Scullin heeft een dringenden oproep gericht tot de mijneigenaren in Nieuw Zuid-Wales, om hun aan te sporen de mijnen weer in werking te laten stellen. Tegelijkertijd heeft hij de mijnwerkers trachten te bewegen weer aan het werk te gaan op den grondslag van de voorloopige uitspraak van het scheidsgerecht. Hij houdt allen daarbij nogmaals de verzekering voor, dat de industrieele vrede voor Australië niet te bereiken is wanneer beide partijen op de volle maat van haar eischen blijven aandringen. Indien in het kolenconflict niet beiderzijds tot een tegemoetkomende houding wordt besloten, zal de algemeene crisis, die op alle takken van handel, nijverheid, scheepvaart en landbouw drukt, niet zijn op te lossen.

Een bericht van 22 Jan. maakt melding van een verdedigingsleger der stakende arbeiders, dat tegen de politie-maatregelen stelling wil nemen.

Gunstige wending in Britsch-Indië?

Naar 't zich liet aanzien, zou de met veel ophef aangekondigde lijdelijk-verzet-actie in Britsch-Indië ineen zakken. De leden van openbare lichamen en wetgevende vergaderingen, de Indiërs in hoogere en lagere ambtelijke functiën hebben slechts in gering aantal gevolg gegeven aan het besluit van het All India Congress, om niet verder met de Britsche overheid te willen samenwerken. Ghandi weet blijkbaar zelf niet wat hij wil en hoe ver hij

durft gaan. Waar leiders der non-coöperation-propaganda tot verzet, zij 't op hun manier, oproepen, wordt door de Britsch-Ind. overheid tegen hen opgetreden, als tegen voor de rust en de goede orde gevaarlijke personen, en dit beneemt het meerendeel hunner merkbaar de lust tot voort-ijveren. De belastingweigering wordt ook, waar zij tot een begin van uitvoering komt, aangepakt, door niet zoozeer tegen de weigeraars zelf op te treden, maar tegen de leiders der beweging. Deze worden tijdelijk onschadelijk gemaakt, zoodra de belastingstaking intreedt. Komen de belastingen weer binnen, dan worden de gearresteerden weer los gelaten, met de vermaning, dat zij als de verantwoordelijken worden beschouwd indien het stakingsverschijnsel weer mocht intreden.

De regeering maakt geen haast met de publicatie van het rapport der bekende commissie-Simon. Zij blijft bij haar voornemen om een gemengd Engelsche Indische conferentie bijeen te roepen om, op den grondslag van dat rapport, over de toekomstige constitutie van Indië te beraadslagen.

Lord Irwin, de onderkoning van Britsch-Indië, heeft den 25sten Januari, in een in de Wetgevende vergadering te Delhi gehouden rede, gezegd, dat die conferentie in het najaar van 1930 te Londen zal worden gehouden. Z. Exc. sprak de hoop uit dat de eerste minister zelf de conferentie zou leiden, doch hierover is nog geen gedachtenwisseling gevoerd.

Lord Irwin richtte ook bij deze gelegenheid een waarschuwing tot hen, die er over denken gewelddadige methodes toe te passen, de onderkoning is vast besloten zijn plicht te doen tot handhaving van wet en orde en hij deed, met volle vertrouwen, een beroep op de medewerking van allen, die met eenig gezag zijn bekleed.

Zoo stonden de zaken volgens de berichten waarover men hier tot l.l. Zondag beschikte. Maar Zaterdag, 25 Januari, heeft een omvangrijke demonstratie, in verschillende plaatsen van Britsch-Indië te gelijk, plaats gehad, die duidelijk heeft doen uitkomen, dat duizenden geen genoegen nemen met de lijdelijk-verzet-methode, doch met daden willen getuigen voor de „los van Engeland" leuze. Van overheidszijde is beslist tegen deze beweging ingegaan. Wat nu? Hoe nu?

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's-Gravenhage.

Contributie-betaling.

Leden en begunstigers worden beleefd attent gemaakt op de gelegenheid hun contributie over 1930 alsnog per postgiro onder no. 135120 te kunnen voldoen aan den secretaris-penningmeester van de afdeeling 's Gravenhage van de Ver. „Oost en West", Jacob Hopstraat 12. Ook bestaat gelegenheid de contributie aldaar contant te storten.

Na 31 Januari a.s. zal per post over de contributie worden beschikt, verhoogd met 15 cent voor inningskosten.

De Secretaris-penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 1 Februari 1930, 's avonds 8 uur „Javaansche Kunstavond" in de groote zaal van het Concertgebouw „De Vereeniging", te geven door het Javaansche Gezelschap „Ardjoena". Uitsluitend Javaansche artisten met Gamelan en Krontjongmuziek.

Na afloop der voorstelling gezellig samenzijn en gelegenheid tot dansen. Prijzen der plaatsen: f 0.75 plus rechten.

Voor verdere bijzonderheden: Zie programma.

Het Bestuur.

Afdeeling Apeldoorn.

Woensdag 22 dezer trad voor de afdeeling op, de heer C. Frans, om zijn bekende voordracht met lichtbeelden en demonstratie van doeken en sesando muziek te houden. De zaal van de Bordelaise was geheel gevuld. Over den inhoud behoeven wij hier niets meer te zeggen, maar wel moeten wij nogmaals een hartelijk woord van dank richten tot den spreker en zijn medewerk(st)ers voor 't mooie, goede, zelfs verhevene, wat zij ons dien avond op zoo'n eenvoudige, doch treffende wijze hebben gegeven. Voor onze afdeeling een schitterend begin van het jaar.

Aan de leden, begunstigers en belangstellenden het vriendelijk verzoek de volgende data te willen noteeren:

WOENSDAG 26 FEBRUARI, in „La Bordelaise", 8 uur. Jaarvergadering (jaarverslag, rekening en verantwoording) daarna lezing met lichtbeelden: Een en ander over de suikerindustrie in O.I., door den Heer F. A. Erkelens Azn.

DONDERDAG 3 APRIL, in het Minerva Theater. Filmlezing van den heer H. F. Tillema: Mijn reis door Borneo".

Nog niet betaalde contributies worden gaarne per postgiro no. 93038 tegemoet gezien en de secretaris zal gaarne adressen ontvangen voor lotenverkoop, schriftelijk en duidelijk geschreven.

HET BESTUUR.

Afdeeling Bergen op Zoom.

Vrijdag 31 Januari te 8.00 nam. in Thalia, algemeene ledenvergadering. Na afloop gelegenheid tot dansen. De convocaties zijn aan alle leden verzonden.

Zondag 16 Februari a.s. te 8.00 nam. *precies*, in de groote zaal van Thalia Kunstavond te geven door het Javaansche tooneel-ensemble „Ardjoena". Leider de heer Hardjodiringgo.

Javaansche dansen; soeling- en gamelan-orkest; Wajang-spel.

Leden der afdeeling Bergen op Zoom met één dame vrijen toegang; ieder huisgenoot f 0.50; leden van Thalia f 0.75 per persoon, alle behoudens plaatsbespreking ad. f 0.25 per plaats.

Niet besproken plaatsen f 1.50.

Voorloopige programma's zullen aan de leden worden toegezonden.

Programma's met verklarenden tekst in de zaal verkrijgbaar ad f 0.15 per exemplaar.

Aan de uitvoering is verbonden een kleine tentoonstelling van Javaansche gebruiks- en kunstvoorwerpen in den foyer.

Geopend Zondag 16 Februari van 11.00 tot 5.00 uur gratis toegankelijk voor de leden van „Oost en West" en van Thalia.

Leden van „Oost en West" die bij hen in bezit zijnde voorwerpen hiervoor tijdelijk willen afstaan, gelieven zich hiertoe te wenden tot de Heeren Keuchenius of Sitsen (Kerkstraat 16 of Antwerpschestraat 28).

Voorloopige mededeeling.

7 April a.s. „Missieavond" Spreker: Pater miss. J. van den Bergh.

Het gironummer van Mevr. J. de Witte-Rogier, onze penningmeesteresse is 155117 kantoor Bergen op Zoom.

Ter vereenvoudiging der administratie wordt den leden beleefd doch dringend verzocht voor eind Februari de contributie over 1930 (en c.q. over 1929) op die rekening te willen doen storten.

Na dien datum zullen de quitanties met de incassokosten ad f 0.10 per stuk worden verhoogd.

De Secretaris.

Afdeeling Rotterdam.

Op Woensdag 12 Februari 1930, des avonds te acht uur, zal Drs. A. A. Bake een lezing houden in het gebouw van den Rotterdamschen Kring, Eendrachtsweg 12, Rotterdam, voor leden van den Kring en van Oost en West, afd. Rotterdam. Onderwerp: *Tagore en het Indische leven.*

De heer Bake heeft vier jaren doorgebracht in Santiniketan, in de onmiddellijke nabijheid van Tagore, en heeft Tagore begeleid op zijn reis door Bali en Java.

De Sercetaris der afd.
F. A. VERVLOET.

Afdeeling Arnhem.

De reeds aangekondigde uitvoering van het Kunstgezelschap „Ardjoena" onder leiding van R. S. Hardjodiringgo zal plaats hebben op Vrijdag 7 Februari a.s. des avonds acht uur in den Stadsschouwburg te Arnhem.

I. Krontjong met zang
(een tafreel uit het volksleven te Batavia, waarheen Saidja trekt om werk te zoeken.)

II. „Saidja en Adinda"
(voordracht met guitaar begeleiding.)

PAUZE.

III. „Ardjoena-Legende"
(voordracht met dans.)
a. Indra-dans.
b. Bromo-dans.
c. Dewi-dans.

IV. Een pentjak-dans.
(de dans van de Jav. zelfverdediging.)

V. Krontjong en zang.

De Secretaris

Mededeelingen.

VAN HET HOOFDBESTUUR.

ALGEMEENE KENNISGEVING.

Een der localen der Vereeniging, Korte Voorhout 6, is beschikbaar voor het houden van demonstraties, kleine tentoonstellingen e. d.

Art. 5 Huish. Reglement der Vereeniging.

Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20en Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en de resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeeling in het leven geroepen;
b. een geldelijke afrekening;*)
c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;
d. een candidatenlijst, inhoudende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het hoofdbestuur.

Jaargang 1929 „K. W."

Volledige jaargang Kol. Weekblad 1929, verkrijgbaar bij het Alg. Secretariaat ad f 5.— p. jaargang.

Ledenlijsten.

De nieuwe ledenlijsten der Vereeniging zijn ad f 2.50 verkrijgbaar bij het Algem. Secretariaat Korte Voorhout 6.

Tentoonstelling Parijs 1931.

Omtrent den gang van zaken bij het tot gereedheid brengen der Intern. Kolon. tentoonstelling te Parijs in 1931, in welke commissie voor de Nederl. deelneming, de Algem. Voorzitter der Vereeniging, de heer R. Zuyderhoff, zitting heeft, kan worden medegedeeld dat de voorbereidende werkzaamheden in een gevorderd stadium verkeeren.

Enkele bijzonderheden mogen hier volgen:

a. De heer *P. A. J. Mooyen*, die, in Indië, zich met het Hoofdcomité aldaar in verbinding gesteld heeft, mocht bevredigende resultaten bereiken.

*) De afdracht aan het Hoofdbestuur bedraagt:

Voor het eerste 100-tal leden	. . .	30 %
„ „ 2e „	. . .	40 %
„ „ 3e „	. . .	50 %
„ „ 4e „	„ en meer	60 %

b. Er bestaat uitzicht dat het aanvankelijk aan Nederland toegewezen *terrein* uitbreiding zal ondergaan.
c. De heer W. J. G. Zweedijk te Soerabaja, wiens ontwerp voor een passend *gebouw* in een prijsvraag bekroond is, komt herwaarts om zijn plannen uit te werken. Dat gebouw zal 5.500 M². oppervlakte beslaan. Verspreid over het terrein komen kleinere gebouwen met verschillende Indische inrichtingen — Batak, Java enz.
d. *Inzendingen* worden ondergebracht in cultureele, staatkundige en economische afdeelingen. Daarnaast, afzonderlijk, Suriname en Curaçao.
e. *Diorama's* worden vervaardigd door den bekenden Ind. schilder Eland.
f. *Ind. muziek- en dansvoorstellingen* zullen worden uitgevoerd.
g. De Ind. Regeering verleent ƒ 500.000 *subsidie*; Suriname en Curacao elk ƒ 10.000. Ingekomen aan part. bijdragen hier te lande ƒ 300.000. — De inzameling in N.-I. is nog niet beëindigd. — Vermoedelijk zal voor de totale kosten der deelneming ƒ 1.200.000 beschikbaar komen.

Aan de leden der Vereeniging in Nederland.

Met beleefde verwijzing naar het herhaaldelijk, ook in het Orgaan, gedaan verzoek om de verschuldigde contributie enz. te willen overmaken aan den Penningmeester der Afdeeling waar men toe behoort, moge dit verzoek andermaal onder de oogen onzer lezers, voor zoover hen dit aangaat, gebracht worden, inzonderheid onder die van hen, die tot de grootste afdeeling, Den Haag, behooren.

Ter voorkoming van omslachtigheid en verwarring make men die gelden dus *niet* over aan het Hoofdbestuur, c.q. aan het Algem. Secretariaat, Korte Voorhout 6, Den Haag, (tenzij men rechtstreeks onder het H. B. ressorteert, als niet behoorende tot eene afdeeling).

Bij afdracht der gelden aan het juiste adres wordt het Algem. Secretariaat ontlast van overbodig werk.

VOOR DE AFDEELINGEN.

Onder de aandacht der besturen wordt gebracht dat de heer Prof. Dr. J. G. Sleeswijk, Frankenstraat 32, Den Haag, die verleden jaar een reis naar de West maakte, zich, constant beschikbaar houdt voor een Voordracht c. q. met lichtbeelden over die Gewesten.

VAN DE REDACTIE.

Eurasia.

Op 3 Januari j.l. gaf de vereeniging „Eurasia" een goed geslaagde uitvoering te Arnhem op een Indischen avond georganiseerd ten bate van het Sint-Melania-werk in Indië.

Nadat krontjong- en Hawaaian-muziek ten gehoore waren gebracht, werd het geestige blijspel „Oh!" opgevoerd, waarmede Eurasia destijds op de „Ita" te Arnhem reeds veel succes had. Ook thans oogstte men veel bijval. In het bijzonder werd het spel van mejuffrouw A. van Nes geroemd, die de rol van Lola — de zich als ongetrouwd voordoende echtgenoote van een planter in Indië — uitnemend vertolkte.

Ofschoon Eurasia zich, door allerlei toevallige omstandigheden, in het laatste jaar minder vaak kon doen hooren dan vroeger, bewijst deze avond toch weer, dat de vereeniging nog steeds actief is. Wij verheugen ons daarover, omdat het doel, dat Eurasia met het geven van dergelijke uitvoeringen beoogt, zoo sympathiek is. Uit de baten n.l. worden jongelieden, die uit Indië zich hier bekwamen voor een vak of ambt, indien noodig, financieel gesteund. De leden van Eurasia verleenen daartoe geheel belangeloos hunne medewerking.

Een aanvulling.

Mr. Drs. P. A. F. Blom schrijft ons:

In mijn artikel in het vorige nr. van het „K. W." over Prof. Boeke's intree-rede te Leiden, had nog vermeld dienen te worden, dat Prof. Mr. Kielstra te Utrecht tropisch kol. staathuishoudkunde doceert, sinds de instelling der Indologische faculteit aldaar.

Vooral uit Gonggrijps openbare les bij de aanvaarding van het Lectoraat, onder den titel van „Koloniale en theoretische economie" blijkt van een andere zienswijze dan bij Prof. Boeke geconstateerd kon worden.

Voorts wordt in het verslag van de lezing, die ik voor de afdeeling Breda over „Atjeh in het verleden en heden" hield, mij in den mond gelegd, dat Dr. Snouck Hurgronje door middel van een Atjéher, de kaart behoorende bij zijn werk over het Gajoland, vervaardigd heeft; dit is niet juist, het was uit de Gajobevolking, dat de gegevens daarvoor kwamen.

Huiselijk Verkeer.

De Vereeniging „Eurasia" acht het wenschelijk het bestuur, dat bestaat uit hen, die een groot deel van hun leven in Indië hebben doorgebracht, uit te breiden met diegenen, die genegen zijn jongelieden uit Indië, die hier te lande studeeren in huiselijken kring omgang en gezellig verkeer aan te bieden.

Wie daartoe lust gevoeld, gelieve zich te wenden tot het Secretariaat Bachmanstraat 1, Den Haag.

De nieuwe Indische Staatsinrichting.

Voor de Volksuniversiteit te 's-Gravenhage zal Mr. D. Fock, Oud-Gouverneur-Generaal van Ned. Indië, een voordracht houden over „De Nieuwe Indische Staatsinrichting" op Zaterdag 8 Februari 1930, des middags te 4 uur, in „Excelsior", Zeestraat 57*b*.

Toegangsprijs voor leden der V. U. ƒ 0.25 en voor niet-leden ƒ 0.50.

Kaarten verkrijgbaar aan het Secretariaat der V. U., Laan van Meerdervoort 49 en indien er nog plaatsen zijn 's middags aan de zaal, echter dan slechts à ƒ 0.50.

Plaatsbespreking vanaf Donderdag 6 Februari aan „Excelsior" van 10—4 uur.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Bij den dienst van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië kunnen eenige aan de Technische Hoogeschool te Delft of te Bandoeng gediplomeerde civiel-ingenieurs worden geplaatst. Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Februari a.s. bij ongezegeld schrijven te wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën (te adresseeren aan de Afdeeling B, Eerste Bureau), onder overlegging van:
a. het ingenieursdiploma (in afschrift);
b. een uitvoerige beschrijving van opleiding en levensloop.

Nadere bijzonderheden vindt men in de *St. Crt.* van 20 Januari j.l., Nr. 13.

Bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië kunnen voorts eenige aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde bouwkundige ingenieurs worden geplaatst. Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Februari a.s. bij ongezegeld schrijven te wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën (te adresseeren aan de Afdeeling B, Eerste Bureau), onder overlegging van:
a. het ingenieursdiploma (in afschrift) en, zoo mogelijk, getuigschriften;
b. een uitvoerige beschrijving van opleiding en levensloop.

Nadere bijzonderheden vindt men in de *St.Crt.* van 20 Januari j.l., Nr. 13.

Indologische leergangen.

Voor de 24. tot nog toe gehouden Indologische leergangen waren er 1100 ingeschrevenen, (o.w. 91 dames), van wie 829 voor den geheelen leergang. Bovendien voor één of meer vakken 271 ingeschrevenen, in dier voege, dat de lessen in volkenkunde van den Indischen Archipel zijn gevolgd door 1010, in Maleisch door 1018, in tropische gezondheidsleer door 889, in koloniaal-economische verhoudingen door 863, in koloniale voortbrengselen door 854, in aardrijkskunde van Ned.-Indië door 854 en in staatinstellingen door 852 leerlingen.

Van de 1100 ingeschrevenen waren bestemd voor een werkkring bij ondernemingen van landbouw, handel en bankwezen in Ned.-Indië 726; artsen 133; officieren 65; van verschillende beroepen 176.

De 25ste leergang wordt geopend op Maandag 17 Maart.

Men kan zich voor den leergang mondeling of schriftelijk opgeven ten kantore van de afdeeling Volkenkunde van het Koninklijk Koloniaal Instituut, te Amsterdam (Linnaeusstraat 2a), uiterlijk 15 Maart.

Boottrein Stoomvaart Maatschappij Nederland.

Het Agentschap der N.V. Stoomvaart Maatschappij Nederland, De Firma Crans & Co., alhier, meldt, dat het thuisvarende mailschip „P. C. Hooft", onvoorziene omstandigheden voorbehouden, 31 Januari a.s. om 7 uur v.m. te Genua wordt verwacht. De hierop aansluitende boottrein kan dan Zaterdag 1 Februari a.s. alhier worden verwacht om 9.45 uur v.m. aan het Staatsspoor.

Luchtpost.

De gelegenheid wordt opengesteld om correspondentie voor Britsch-Indië, Ceylon, Penang, Singapore, Siam en Australië en bij wijze van proef die voor opvarenden van de uitgaande mailschepen van de maatschappijen „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd" over te brengen met den luchtdienst Karachi—Delhi, welke aansluit op de luchtverbinding Londen—Karachi.

Door gebruikmaking van eerstgenoemden luchtdienst kan de correspondentie voor Ned.-Indië, Singapore, Penang, Siam en Australië twee dagen later dan met de gewone mail worden verzonden en wordt voor Bombay, het zuidelijk gedeelte van Britsch-Indië en Ceylon 'n bespoediging verkregen van 24 uur.

De verzending geschiedt van Nederland uit tot Athene per trein. Het luchtrecht bedraagt 40 cent per 20 gram.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat

voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m. u. l. o. (vereischte bevoegdheden: hoofdakte en akte wiskunde l. o. of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch l. o. of hoofdakte en middelbare akte A Engensch of Duitsch of Fransch, of hoofdakte met eene taalakte of éene der akten teekenen, handelskennis, landbouwkunde of tuinbouwkunde l. o.);

c. vakonderwijzeres bij het openbaar huishoudonderwijs (vereischte bevoegdheden: nijverheidsakte N*a*, benevens akte fraaie handwerken of nijverheidsakte N*s*);

d. leeraar bij het middelbaar onderwijs:

1. natuurkunde (bij voorkeur doctoren of doctorandi met hoofdvak natuurkunde);
2. Duitsche taal (akte B);
3. Fransche taal (akte A. met de akte van bekwaamheid voor onderwijs in handelsterminologie en handelscorrespondentie in de Fransche taal);
4. Duitsche taal (akte A, met de akte van bekwaamheid voor onderwijs in handelsterminologie en handelscorrespondentie in de Duitsche taal);

e. leeraar bij het technisch onderwijs, in het bezit, van de akte NXIII (scheepswerktuigkunde);

f. houtvester bij den Dienst van het Boschwezen (in het bezit van het diploma landbouwkundig ingenieur K. B.);

g. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

h. predikant bij de Protestantsche kerken;

i. rechterlijk ambtenaar (doctoraal diploma Nederlandsch Indisch recht vereischt);

j. werktuigkundig ingenieur bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen;

k. mijningenieur, geoloog en paleontoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;

l. electrotechnisch ingenieur bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst (liefst met ervaring op radiogebied);

m. werktuigkundig-electrotechnisch ingenieur bij 's Lands Baggerbedrijf;

n. 3de-officier bij de Gouvernementsmarine (uitsluitend zij, die in 1929 het diploma B eener zeevaartschool hebben behaald, komen in aanmerking);

o. 4de werktuigkundige bij de Gouvernementsmarine;

p. gegradeerd adjunct-accountant bij den Belastingaccountantsdienst (diploma rekeningwetenschap Handelshoogeschool vereischt);

q. adjunct-accountant bij den Belastingaccountantsdienst;

r. accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

s. adjunct-accountant bij den Gouvernementsaccountantsdienst.

Zij, die voor uitzending voor eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, Afdeeling B, Eerste Bureau.

Familieberichten.

„Oost en West" is een vereeniging waar een geest van saamhoorigheid heerscht, zooals geen andere vereeniging, met een politiek- of anderbelangen-doel kan geven.

Kort geleden gaf het Bestuur van de Haagsche afdeeling van „Oost en West" in Seala te Den Haag lezingen over Oost- en West-Indië voor een „uitverkocht huis".

Was die volle zaal niet eene verzameling van menschen, die jaren in de Tropen waren, die door de vele mutatiën, die in Indië plaats vinden, elkaar bij naam, of „van hooren zeggen" kenden?

En vindt U het nu niet vreemd, dat die leden van één Vereeniging, die elkaars wel en wee in Indië door middel van bladen en kennissen vernamen, thans in het Moederland niets meer van elkaar af weten?

En toch is dit niet noodig! Wij bedoelen niet, dat wij, als Indische menschen 'n „Chronique scandaleuse" van elkaar moeten kennen, maar als Uw zoon of dochter in het huwelijk trad, waarom maakte U dat uitsluitend bekend aan de Hollandsche Gemeenschap, en waarom ook niet, door het orgaan Uwer Vereeniging, aan Uw eigen landgenooten of kennissen in en uit Indië?

Het verscheiden van een Uwer familieleden? Wat heeft de Hollander, die U niet kent, daaraan, als U dit uitsluitend adverteert in een Hollandsch orgaan? Deze leest dit-, gene een ander blad.

Denkt U ook niet, dat de saamhoorigheid versterkt wordt, dat de interesse voor het „Koloniaal Weekblad" grooter wordt, als wij — Indische menschen — daarin onze familie-aangelegenheden bekend maken, als verlovingen, huwelijken en overlijden?

U denkt wellicht, 'n handige manier van dien Uitgever om zijn advertentie-opbrengst te verhoogen? Neen, geachte Lezer en Lezeres, die bedoeling hebben we *niet*. Trouwens onze prijsberekening voor die annonces, kan de waarheid dezer bewering bevestigen.

Wat wij er mede bedoelen is iets anders, iets van algemeenen aard en van algemeen belang. Wij bedoelen uitsluitend, het blad nog aantrekkelijker te maken.

Ook de Dames onder U, moeten meer interesse hebben aan den inhoud. Die groote Indische familie, die Vereeniging „Oost en West" heet, moet meer tot elkaar komen in haar Vereenigingsblad. Het kan het groote voordeel met zich brengen, dat de Dames meer de annonces lezen.

Heeft U wel eens bedacht, welken steun adverteerders het blad en daardoor de Vereeniging verleenen? Het is dus niet onredelijk, dat wij ook voor hen Uw steun verzoeken.

Maar niet te veel in eens. Doet, door Uw belang te dienen, tevens iets voor Uwe Vereeniging, plaatst Uwe familieberichten, die slechts *f* 2.— per aankondiging kosten (ter breedte van een kolom en ter hoogte tot 4 cM.) in het „Koloniaal Weekblad". Aldus:

Ondertrouwd:
BOB GULDENAAR
en
TOETIE HERKLOTS.
Den Haag,
2-1-1930.
Soekaboemi,

Ziet U wel, dat we van U geen reclame-object maken?

Integendeel. Voldoet U aan ons verzoek, dan bereikt U:

Nog meer aantrekkelijkheid voor Uw blad,
Een nauweren band tusschen de Indische Gemeente onderling,
Versterking van den Indischen Gemeenschapszin in den Vreemde,
Meer succes voor onze adverteerders.

Lain dahoeloe, lain sekarang!

ADMINISTRATIE
KOLONIAAL WEEKBLAD,
Wagenstraat 37, Den Haag.

Familieberichten van Leden, buiten Den Haag, moet vergezeld gaan van remise ad *f* 2.— per familiebericht, omvattende de bovenomschreven ruimte.

Ingezonden

Onderwijs aan Doofstommen.

Het succes, dat Dr. R. en mevr. C. M. Roelfsema te Bandoeng hebben met het onderwijs aan doofstomme kinderen, heeft den wensch doen geboren worden om niet alleen de kinderen, die van dat onderwijs hadden geprofiteerd, niet te doen terugvallen tot hun oorspronkelijken staat, maar bovendien tegemoet te komen aan de ongetwijfeld groote behoefte aan soortgelijk onderwijs aan doofstomme kinderen in Nederlandsch-Indië.

Men mag aannemen, dat er in Nederlandsch-Indië ongeveer 30.000 doofstommen zijn en er in verband daarmede een groote behoefte bestaat aan onderwijs-voorziening.

Het plan vond bijval bij de regeering, en nadat steun was toegezegd voor de oprichting van een vereeniging, welke de gelegenheid zou bieden, een internaat op te richten te Bandoeng, waar deze doofstomme kinderen zouden kunnen worden gehuisvest en aan hen het benoodigde onderwijs te verstrekken, is thans reeds de oprichting dezer vereeniging bijna een voldongen feit.

Het bestuur der op te richten vereeniging ter bevordering van het onderwijs aan doofstomme en slechthoorende kinderen in Nederlandsch-Indië, bestaat uit de navolgende personen:

J. H. B. Kuneman, Resident, Midden-Priangan, voorzitter;
A., H. J. Schweitzer, Leeraar H. B. S., Bandoeng, secretaris;
J. P. A. Ahn, agent Javasche Bank, te Bandoeng, penningmeester;
Mevr. C. M. Roelfsema—Wesselink, part., te Bandoeng, deskundige;
Prof. Mr. F. D. Holleman, Hoogleeraar rechtshoogeschool, Weltevreden;
F. de Hoog, Lid van den Volksraad, Bandoeng;
F. J. H. Soesman, part., Bandoeng;
Tjen Djin Tjong, Wethouder van Bandoeng;
Prof. Mr. Dr. H. Westra, Hoogl. Techn. Hoogesch., Bandoeng;
R. A. A. Wiranatakesoema, Regent Bandoeng, Lid van den Volksraad;
Mr. C. W. Wormser, Directeur Alg. Ind. Dagblad.

Staande buiten het bestuur om, heeft Dr. Roelfsema belangeloos zijne medewerking toegezegd als medisch adviseur.

Directrice van het internaat wordt mej. A. A. Jongbloed, die op dit gebied haar sporen dubbel en dwars heeft verdiend.

Met onderwijskrachten is men in overleg, welk overleg reeds zoo ver is gevorderd, dat aan een afbreken der onderhandeling niet meer gedacht kan worden.

De burgemeester van Bandoeng staat zeer sympathiek tegenover de onderneming; op diens medewerking kan in alle opzichten gerekend worden.

De Vereeniging ter Bevordering der Belangen van Slechthoorenden, zal twee personen aanwijzen, om alsnog in het bestuur van het op te richten instituut voor doofstommen zitting te nemen.

Het Departement van Onderwijs heeft krachtige medewerking toegezegd, nadat een der inspecteurs, op verzoek van het Departement, een bezoek aan het reeds bestaande schooltje van mevr. Roelfsema had gebracht en naar aanleiding daarvan een enthousiast rapport met krachtig advies tot steunverleening had uitgebracht.

Ook het Departement van Justitie gaf blijk van belangstelling, door den inspecteur voor jeugdzorg op te dragen, eens een kijkje te nemen in het genoemde schooltje, met het resultaat, dat een belangrijk aandeel in de eerstvolgende groote loterij voor de goede zaak is afgestaan.

Een paar hoofdingenieurs, die toevallig laatstgenoemden inspecteur bij diens bezoek aan het schooltje van mevr. Roelfsema vergezelden, geraakten zoo onder den indruk, dat hier een prachtig sociaal werk valt te verrichten, dat zij zich thans uitsloven, om te trachten school en internaat zoo economisch mogelijk onder dak te brengen.

Het Hoofdbestuur der P. T. T. is voornemens om op het psychologisch juiste moment voor een radio-omroep te zorgen en te laten zien, hoe goed ze het meenen, gaf een der hoogstgeplaatste hoofdambtenaren zijn voornemen te kennen, dien omroep persoonlijk te doen.

Kortom, de enthousiaste medewerking van de autoriteiten in en buiten Bandoeng, die ook maar eenigszins te maken hebben met het oprichten van de school en het internaat en tevens van een groot aantal particulieren, is zoo groot als men moeilijk had durven verwachten.

Lezers van het bovenstaande, die behoefte gevoelen hun moreelen en (of) materieelen steun te verleenen, kunnen daarmede een heel mooi werk verrichten. Ze weten waar ze terecht kunnen.

Familieberichten

Verloofd:
ERY WOESTHOFF
en
Mr. J. A. AMENT
Weltevreden, 31 December 1929
Gang Boentoe Gambir 7
Koningsplein West 11 pav.

Heden overleed onze innig geliefde echtgenoot en vader
JOHANNES LEONARDUS VAN DER MOER
in den ouderdom van 52 jaren.
L. v. d. MOER—v. d. Weelen
BRAM
BERTUS
NELLY
Teb. Tinggi 10 Januari 1930.

Met Pensioen.

C. Bakker, techn. ambt. 1e kl. P. T. T., Sparrenstraat 8, Haarlem; J. H. E. Cobet, bewaarder kadaster Semarang, Ned. Hand. Mij., Amsterdam; G. A. Drognat Doeve, 1e werktuigk. Gouv. Mar., Snelliusstraat 92, Den Haag; J. v. Enk, adj. insp. Opiumregie, Laarstraat 5, Zutphen; H. W. A. D. Z. Fisher, ambt. 1e kl. I. U. & A., P. C. Hooftstraat 46, Amsterdam (Z.); J. G. Geiger, dirgd. apotheker 2e kl. tit., de Lairessestraat 156, Amsterdam (Z.); A. C. W. Lionarons, dirgd. off. van Gezondh. 1e kl., Alexanderstraat 1, Den Haag; W. J. Lucardie, luit.-kol. inf., p. a. Ned. Handel Mij., Den Haag; dr. H. F. Lumentut, dirgd. off. van gezondh. 1e kl., P. C. Hooftstraat 137, Amsterdam (Z.).

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

C. R. Merkus, hoofd van de Verificatie der Zeeinstrumenten, Oude Varkensmarkt 18—22, Leiden; mej. G. Hiemstra, verpleegster 1e kl. bij het Krank-

zinnigenwezen, Prov. Ziekenhuis, Santpoort; ir. W. J. Timmer, landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst, S. R. O. B. A., Ede, mr. U. M. Ubbens, om te worden werkzaam gesteld ter provinciale griffie van Midden-Java, in den rang van administratief ambtenaar, Praediniussingel 25, Groningen.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

G. Aaldering, onderopz. mach. S. S., Zeeburgerdijk 141 boven, A'dam (O.); G. B. v. Alsté, ass. res. v. Timor enz., p.a. Ned. Ind. Esc. M., Amsterdam; jhr. ir. M. H. van Beresteyn, hoofd-ing. afdeeling hoofd dept. der B. O. W., Van Hoornbeekstraat 13, Den Haag; C. J. Berkemeier, electr. techn. ambt. W. & E., Palmboomstraat 13, Den Haag; S. Bouman, ass. res. van Deli & Serdang, Verhulststraat 69, Den Haag; mr. J. Folpmers, buitengew. lid Raad Just. Soer., p.a. N.-Ind. Esc. Mij., Den Haag; mr. P. J. A. Idenburg, wd. secr. Raad van Nederlandsch-Indië, Cremerweg 5, Den Haag; H. C. Kampschuur, gezagvoerder der Gouvernements Marine, Leidscheweg 137 B, Voorschoten; L. C. de Kuyper, ass.-res. Gouv. Midden-Java, Waldecklaan 38, Hilversum; R. F. Lantang, ambt. 4e kl. I. U. & A., Klimopstraat 242, Den Haag; L. G. H. v. Lingen, adm. 2e kl. dept. v. O. & E., Gr. Hertoginnelaan 107, Den Haag; S. P. v. Maren, pol.-opz., Vaartstraat 60 huis, Amsterdam (Z.); J. Quelle, adj. acc. 1e kl., Talmastraat 7, Amsterdam (Z.); ir. P. Raven, ing. 2e kl. W. & E., Ruysdaellaan 53, Hilversum; J. P. Saltzherr, adj.-insp. M.U.L.O., Bat., Bowlesp. 16, Wageningen; mevr. K. M. Sartorius, comm. S.S., 1e Sweelinckstraat 41, Den Haag; ir. H. L. Slinkers, hoofd constructie en bruggenb. S.S., Dunklerstraat 48, Den Haag; mr. H. J. Spit, dir. v. Just., J. Israëlslaan 10, Den Haag; mr. J. Tazelaar, ref. 1e kl. dept. v. O. & E., Hotel „de Lij", Bilthoven; mevr. A. P. Wagner, geb. Kranendonk, onderw. 1e kl., Pythagorasstraat 52, Amsterdam (O.); O. H. Zitter, hoofdcomm. kantoord. B.B., Daguerrestraat 80, Den Haag; G. L. v. Zuylen, ass.-res. prov. Oost-Java, p.a. Ned. Handel Mij., Den Haag; J. Zwart, contr. 1e kl. P.T.T., Lindenstraat 29, Den Haag; P. D. Boon, kapt. top. d., Ant. Heinsiusstraat 63, Den Haag; P. J. Droog, kapt. genie, Sparstraat 22, Oldenzaal; W. A. v. d. Hoogenband, 1e luit. inf., Herv. Pastorie, Didam; M. Th. v. Staveren, kapt. genie, Ant. Heinsiusstraat 73, Den Haag; L. J. P. A. Vorst, kapt. inf., p. a. Ned. Handel Mij., Den Haag; T. Meijering, onderwijzer 1e kl. bij het O. W. L. O., Badhuislaan 15, Hilversum; F. A. Chattelin, kasbeheerder 1e kl. bij de S.S. en Tr., Hugo de Grootstraat 44, Den Haag; J. F. Sigmond, assistent-resident bij den Alg. Bestuursd., hotel „Pomona", Den Haag; H. de Leeuw, adj.-controleur van de belastingen, Nijkerk; W. J. Hanhart, onderwijzer 1e kl. bij het O. W. L. O., Molenstraat 22, Delft; F. E. Pijpers, hoofdcommies bij het Gew. kant., te Menado, Halleystraat 7 (I), Den Haag.

Mutatiestaat van 22 Januari '30 tot 29 Januari '30

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
Mevrouw A. Lanting—Bodde, Amsterdam Jan Luykenstraat 58. f 6.—.	den heer G. J. Jongepier te Amsterdam.
D. M. Kan, Amsterdam (c.) Postbus 459. f 5.—.	Eigen aanmelding.
A. V. Poggemeier Jr, Indol. Cand., Amsterdam (c.), Binnen Bantammerstraat 20. f 5.—.	
Mejuffrouw J. B. Poggemeier, Amsterdam (c.), Binnen Bantammerstraat 20. f 5.—.	
G. Perk, Oud-Administrateur Deli Batavia Mij, Oegstgeest, Prins Hendriklaan 15. f 5.—. (Afd. Leiden).	
Mejuffrouw B. J. van Maarseveen, Huize „Sri Hana", Hilversum, Zonnelaan 16. f 5.—.	
J. G. Kouffeld, Bussum, Breedelaan 9. f 5.—.	den heer A. Hoogesteger te Hilversum.
J. G. Dommerholt, Apeldoorn, Boschweg 38. f 5.—.	den heer A. Mulder te Apeldoorn.
A. Eland, Kunstschilder, Apeldoorn, Soerenscheweg 91. f 5.—.	den heer J. C. Baars te Apeldoorn.
A. van Deursen, Leeraar H. B. S. en Gymn., Groningen, Helperbrink. f 5.—.	Secretaris Afd. Groningen.
Dr. H. Couvert, Deventer, Ceintuurbaan 392.	Als lid v. h. Koloniaal Landbouw Museum.
Ir. G. L. Tegelberg, Baarn, Wilhelminalaan 2. f 5.—. (behoort tot de Afd. „Het Gooi").	Eigen aanmelding.
Ir. W. Brouerius Meyboom, Hilversum, Sweelincklaan 8. f 5.—.	
Dr. F. A. Haak Bastiaanse, Hilversum, Emmastraat 62. f 5.—.	
Mevrouw J. M. J. Doorman—Grooss, Hilversum, Hoflaan 15. f 10.—.	
J. Tanis, Hoofd Chr. Schakelschool te Makale (Celebes). f 5.—.	Hoofdvertegenw. „Oost en West" in Oost-Indië.
N. Feis, Nijmegen, Ubbergsche Veldweg 48. f 5.—.	den heer G. Frohwein te Nijmegen.
L. Pleisier Wzn, Scheveningen, Leuvenschestraat 69. f 5.—.	Eigen aanmelding.

Afschrijvingen

A. de Ruuk, Oosterbeek, Stationsweg 21 (overleden).
H. van Daalen, Amsterdam, Marnixstraat 290.
J. Engel, Den Haag, Bezuidenhout 229 (overleden).
Mevrouw M. Fauël—Weckesser, Den Haag, Adriaan Goedkooplaan 55.
H. J. Breve, Den Haag, Jozef Israëlslaan 45.
J. Bijker, Den Haag, Frankenslag 108 (overleden).

Adresveranderingen

M. J. Zaaijer, Officier van Gez., van: Rotterdam, Boschje 4, naar: Sigli (Atjeh).
A. Lemans, Den Haag, van: Van Stolkweg 4, naar: Rusthoekstraat 7.
A. W. Visser, Den Haag, van: Frankenslag 250, naar: Stadhoudersplein 69.
Mevrouw M. Sieburgh—Bosboom, van: Den Haag, van der Heinstr 6, naar: Bergen-op-Zoom, Oosterboulevard 42. f 5.—.
H. J. Valk, Amsterdam, van: Keizersgracht 573-75, naar: Frans van Mierisstraat 135B.
C. H. André de la Porte, van: Aerdenhout, Zandvoortschelaan 86, naar: Vogelenzang, Vogelenzangscheweg 22.
C. K. Elout, van: Den Haag, Molenstraat 7, naar: Wassenaar, Jagerslaan 3.
A. C. W. Lionarons, Oud Dirigeerend Off. v. Gez. 1ste klasse, van: Padang, naar: Den Haag, Alexanderstraat 1. f 5.—.
D. A. van Waardenburg, Off. van Gez., van: Magelang, naar: Djokdjakarta.
W. G. Moggenstorm, Ass.-Resident, geplaatst te Bangkalan (Madoera).
Dr. B. J. Haga, Hoofdambtenaar B.B. Weltevreden, van: Soekaboemistraat 26, naar: Grisseeweg 9.
Mevrouw A. H. van Heel—de Vogel, thans: Heemstede, van Merlenlaan 4. (Rectificatie).
J. L. Neuteboom, Hilversum, van: Vermeerlaan 28, naar: Sterrelaan 25.
A. Ruysch van Dugteren, Gep. Luit.-Kol. tit. N. I. L., Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 164, naar: Laan van Meerdervoort 40A.
W. F. H. Brandon, Amsterdam, van: Damrak 20, naar: Heerengracht 566.
J. C. F. Schor, van: Amsterdam, N. Z. Voorburgwal 162, naar: Overveen, Oranje-Nassaulaan 181 (tijdelijk adres).